

Internacia Bulteno

Duonmonata informilo pri la milito

Abonprezo por ĉiuj landoj: por 24 numeroj 2 Sm., por 12 numeroj 1 Sm., por 6 numeroj $\frac{1}{2}$ Sm. —
Anoncoj: 1 paĝo 15 Sm., $\frac{1}{2}$ paĝo 8 Sm., $\frac{1}{4}$ paĝo 5 Sm., $\frac{1}{8}$ paĝo 3 Sm. por unufoja enpresio. Por pli ofta enpresio oni konsentas rabaton.

Pour éviter l'édition dans plusieurs langues, ce bulletin ne paraît qu'en »Espéranto«, langue auxiliaire universelle neutre. Des interprètes de cette langue se trouvent dans toutes les places de quelque importance de tous les pays civilisés.

Per evitare l'edizione in più lingue, questo giornale verrà pubblicato nei in la lingua internazionale ausiliare neutra »Esperanto«. Interpreti per questa lingua si trovano nelle città di qualche importanza dei paesi civili.

Para evitar la edición en varios idiomas, aparece este boletín solamente en la lengua internacional auxiliar neutra »Esperanto«. Intérpretes para esta lengua se encuentran entodos los lugares de alguna importancia en los países civilizados.

Zur Vermeidung der Herausgabe in mehreren Sprachen erscheint dieses Blatt nur in der neutralen Welt-hilfssprache Esperanto. Dolmetscher für diese Sprache gibt es in jedem größeren Orte aller Kulturländer.

To avoid the edition in different languages, this bulletin appears only in the neutral universal auxiliary language of »Esperanto«. There are interpreters for this language in every place of any importance in the whole civilized world.

Administracio: Internationale Korrespondenz Argus, Berlin S 59

Noj 13-14

15a de Majo

1915

Lazaretvagonaro de l' Ruĝa Kruco kaj de l' Ruĝa Duonluno

La lazareta veturilaro, kiu antaŭ nelonge forlasis Berlinon, estas destinita por la germana-turka armeo ĉe Konstantinoplo

La subigo de Anglujo

Taglibro de ŝipestro Sirius

De A. Conan Doyle*)

I.

Estas mirige, ke la angloj, kiuj estas konataj kiel praktika nacio, neniam vidis la danĝeron minacantan al ili. Dum jaroj ili elspezis preskaŭ ĉiujare cent milionojn por siaj armeo kaj ŝiparo. Eskadroj de „Dreadnought“-ŝipoj kostantaj po du milionoj forlasis la ŝipfarejon. Ili elspezis grandegajn sumojn por kroz-ŝipoj, kaj la torpedoarmiloj kiel ankaŭ la submaraj eskadroj estis treege fortaj. Ankaŭ la aerŝiparo tute ne estis malforta, precipe en rilato al la hidroplanoj. Krom tio la armeo estis tre kapabla batali, malgraŭ sia limigita nombro, kaj ĝi estis la plej multekosta en Eŭropo. Sed kiam venis la tago de la elprovo, tiu ĉi impona forto ne utilis kaj tute ne bezonus ekzisti. Ĝia pereco ne povus fariĝi pli kompleta kaj pli rapida, se ĝi havus nur unu kirasan ŝipon aŭ unu regimenton. Kaj ĉio ĉi tio estas efektivigita de mi, ŝipestro John Sirius, membro de la ŝiparo de unu el la plej malgrandaj ŝtatoj de Eŭropo kaj komandanto de ok ŝipoj, kiuj entute kostis nur 1800 funtojn sterlingajn. Neniu povas rakonti la historion kun pli bona rajto ol mi.

Mi ne volas tedi vin per la disputo pri niaj koloniaj limoj, kiu pli akriĝis per tio, ke ĝi kaŭzis la morton de du senditoj. Politiko ne estas afero de maroficiro. Mi aktivigis, post kiam la ultimato efektive estis transdonita. Admiralo Horli estis ordonita al la reĝo por raporto kaj petis mian akompanon, ĉar li hazarde sciis, ke mi havis kelkajn bonajn ideojn pri la malfortaj punktoj de Anglujo kaj same kelkajn planojn, por tiri profiton el ili. Nur kvar personoj ĉeestis tiun ĉi konferencon: la reĝo, la ministro por eksteraj aferoj, admiralo Horli kaj mi. La limtempo donita per la ultimato finiĝis post 48 horoj.

Mi ne rompas la konfidon, dirante, ke la reĝo kaj ankaŭ la ministro inklinis cedi. Ili ne vidis eblecon, kontraŭstari la potencegon de Granda Britio. La ministro verkis akceptaĵon de la britaj kondiĉoj, kiu kuŝis sur la tablo antaŭ la reĝo. Mi vidis larmojn de kolero kaj humiligo sur liaj vangoj, kiam li levis sian kapon.

„Mi timas, via reĝa moŝto, ke ne ekzistas alia ebleco“, diris la ministro, „nia ambasadoro en London ĝuste sendis ĉi tiun raporton, kiu montras, ke la publiko kaj la gazetaro interkonsentas pli bone ol iam. La ekscito kreskis ĝis ekstremo, precipe de post la nepripensita insulto al la flago. Ni devas cedi.“

*) Ĉi tiu rakonto de la konata angla verkisto aperis kelkajn monatojn antaŭ la eksplodo de la nuna milito kaj kaŭzis sensacion en Anglujo. Eminentaj kompetentuloj pritraktis ĝin en gravaj artikoloj, konsiderante la eblan realiĝon de la fikтивaj okazintaĵoj en ĝi rakontitaj. Kaj la faktoj nun montras, ke la antaŭdiroj de Conan Doyle ne estas tute malĝustaj. — Cetere la verkisto nun ne hontas, publike insulti kaj kalumnii Germanujon, kie liaj verkoj estis multe aĉetataj, en maniero, kiu pro sia malnobleco superas ĉion, kion oni povas atendi de klera kontraŭulo. — *La redakcio*

Malĝoje la reĝo rigardis admiralon Horli. „El kio konsistas via efektiva ŝiparo?“ li demandis.

„El du batalŝipoj, kvar krosŝipoj, du dek torpedoboatoj kaj ok submarboatoj.“ La reĝo skuis la kapon. „Estus frenezeco kontraŭstari“, li diris. „Kaj tamen“, diris la admiralo, „antaŭ ol via reĝa moŝto decidos, mi petas, aŭskultu ŝipestron Sirius, kiu havas tute precizan planon, por militi kontraŭ la angloj.“

„Sensencaĵo“, diris senpacience la reĝo. „Pro kia celo? Ĉu vi imagas, ke vi povas detrui militŝiparon kiel la anglan?“

„Via reĝa moŝto“, mi respondis, „mi donas mian vivon kiel garantion, ke vi subigos la fieran Anglujon en unu monato, aŭ en ne pli ol ses semajnoj, se vi agos laŭ mia konsilo.“

En mia voĉo estis certeco, kiu atentigis la reĝon.

„Ŝajnas, ke vi posedas memkonfidon, ŝipestro Sirius.“

„Ĉiukaze mi rilate al la nuna afero estas certa pri ĝi, via reĝa moŝto.“

„Kion vi do konsilus?“

„Mi konsilus, via reĝa moŝto, ke la tuta ŝiparo estos kunigata sub la fortikaĵoj de Blankenberg kaj ŝirmata kontraŭ atakoj per blokado de la haveno. Tie la ŝipoj povas resti ĝis la fino de la milito. Sed la ok submarboatojn via reĝa moŝto bonvolu meti sub mian komandon, por ke mi povu uzi ilin laŭ mia bontrovo.“

„Vi volas ataki la anglajn batalŝipojn per submarboatoj?“

„Via reĝa moŝto, mi neniam alproksimiĝus al angla batalŝipo.“

„Kaj kial ne?“

„Ĉar ili povus difekti min.“

„Ho, maristo kun timo!“

„Mia vivo apartenas al mia patrujo, via reĝa moŝto, por mi ĝi estas nenio. Sed de tiuj ĉi ok boatoj dependas ĉio. Mi ne povus endanĝerigi ilin; nenio povus instigi min, uzi ilin en marbatalo.“

„Kion vi do volas fari?“

„Tion mi diros al via reĝa moŝto.“ Kaj mi diris ĝin. Duonan horon mi parolis. Mi parolis klare, precize kaj certece, ĉar kelkan solecan gardohoron mi pasigis per tio, ke mi elpensis ĉiujn detalojn. Mi sciis ilin perfekte. La reĝo ne deturnis siajn rigardojn de mia vizaĝo. La ministro sidis kvazaŭ ŝtonigite.

„Ĉu vi estas konvinkita pri ĉio ĉi tio?“

„Nepre, via reĝa moŝto!“

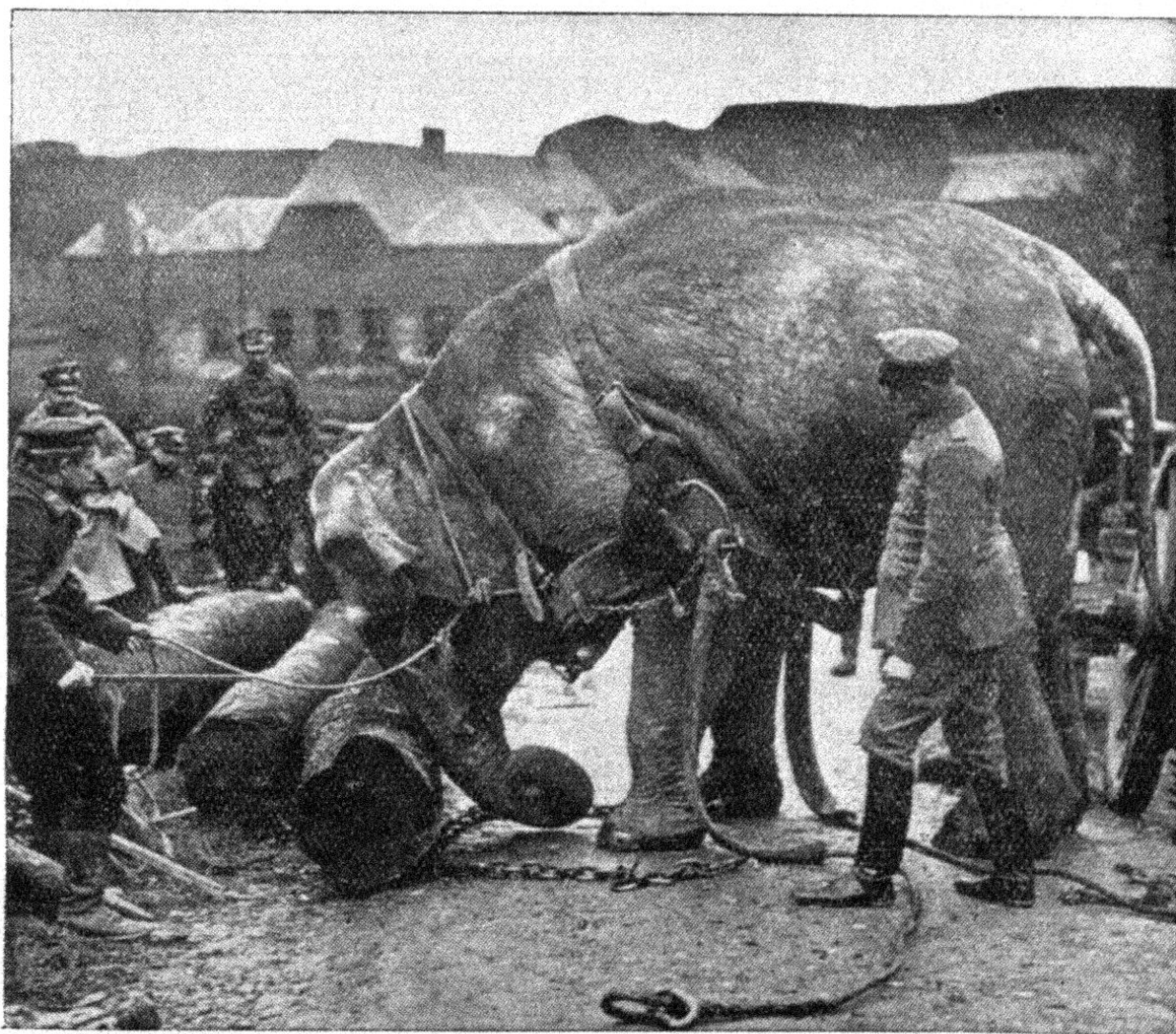
La reĝo ekstaris.

„Ne sendu respondon je la ultimato“, li diris. „Komuniku al la du anglaj parlamentoj, ke ni konservas nian vidpunkton eĉ konsiderante la danĝeron. Admiralo Horli, vi plenumos en ĉiu rilato tion, kion ŝipestro Sirius postulas por la efektivigo de sia entrepreno. Ŝipestro Sirius, la batalejo estas libera. Antaŭen, faru kion vi diris! Via dankema reĝo scios rekompenci vin.“

Mi ne bezonas tedi vin per rakontado pri la aranĝoj faritaj en Blankenberg, ĉar vi ja scias, ke la fortikaĵo kaj la tuta ŝiparo estis detrutataj de la angloj en unu semajno post la milita deklaro. Mi limigas min je miaj propraj planoj, kiuj havis tiel gloran finrezultaton.

La reputacio de miaj ok submarboatoj — Alpha, Beta, Gamma, Theta, Delta, Epsilon, Jota kaj Kappa — tiom disvastiĝis en la mondo, ke oni komencis opinii, ke iliaj konstruoj aŭ efikoj estas io tute speciala. Tio ne

estas ĝusta. Kvar el ili — Delta, Epsilon, Jota kaj Kappa — ja apartenis al la plej nova tipo, sed ili havis en la ŝiparoj de ĉiuj grandŝtatoj kvankam ne superajn, tamen egalvalorajn kontraŭulojn. Alpha, Beta, Gamma kaj Theta tute ne estis novaj ŝipoj; ilia modelo estis la malnova F-klaso de la britaj boatoj, kiuj subakvigite forpremas ok cent tunojn da akvo, kun pezoleaj maŝinoj de 1600 ĉevalpovoj, kiuj donis al ili rapidecon de 18 nodoj sur la akvo kaj de 12 nodoj sube. Ilia longeco estis 186 futoj kaj la larĝeco 24 futoj. Ili havis agadradion de 4000 mejloj kaj povis resti sub la akvo 9 horojn. En la jaro 1915 ili estis rigardataj kiel plej nova akiraĵo, sed la kvar novaj boatoj superis ilin ĉiurilate. Ne parolante pri fakaj detalaĵoj, mi povas diri, ke ili entute montris progreson de 25 procentoj kompare al la malnovaj boatoj. Krom tio ili estis provizitaj per diversaj helpmaŝinoj, kiuj mankis en la malnovaj boatoj. Laŭ mia iniciato ni posedis anstataŭ la ok tre grandaj babordaj torpedoj — kiuj, pezante duonan tunon, havis 19 futojn de longeco kaj ŝargon de 200 funtoj da malseka pakotono — tubojn por 18 torpedoj de apenaŭ duona grandeco. Mi intencis sendependigi min de mia bazo, kaj tamen mi bezonis bazon; tial mi tuj faris aranĝojn laŭ tiu rilato. Blankenberg-on mi ne estus

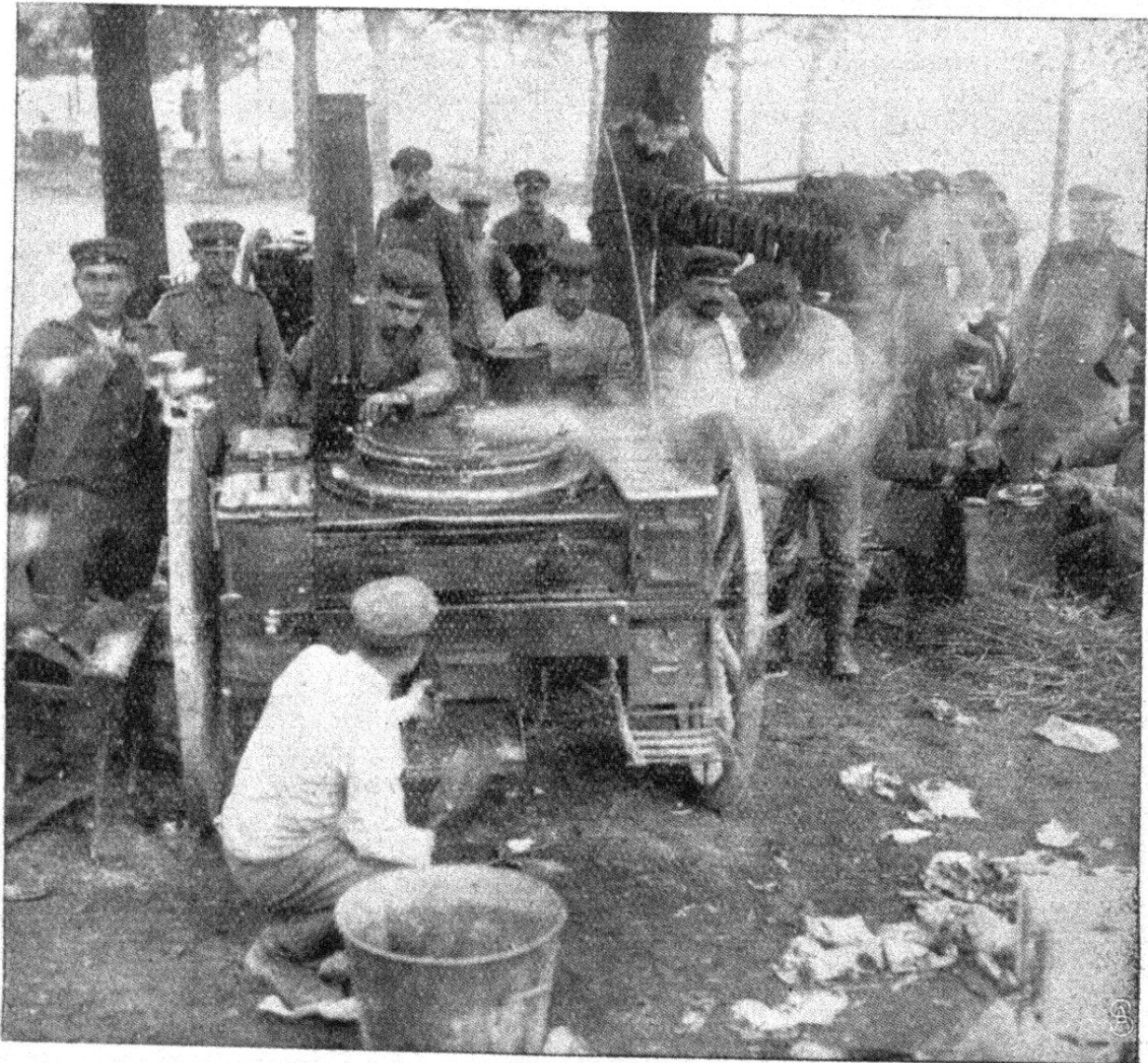
Elefanto kiel helpanto de germanaj trupoj

La konata germana bestdresisto Hagenbeck disponigis al la germana etapa komandanto de Valenciennes (Francujo) hindan laborelefanton, kiu precipe estas uzata por transportado de arboj kaj pezaj ŝarĝoj

elektinta. Kial mi devus elekti iun havenon? Havenoj estus gardataj aŭ blokataj. Ĉiu loko konvenus por mi. Mi fine trovis malgrandan kampodomon, tute izolitan, en distanco de proksimume 5 mejloj de la plej proksima haveno. Tien mi sendigis sekrete dum la nokto oleon, anstataŭigajn partojn, torpedojn, akumulatorbateriojn, rezervoperiskopojn kaj ĉion, kion mi estis bezonanta por riparado. La pura kampodomo de ekssukeraĵisto estis la bazo, de kie mi agis kontraŭ Anglujo.

La boatoj kuŝis en Blankenberg, kaj tien ankaŭ mi iris. Oni laboris rapidege je la fortikaĵoj, ĉar oni bezonis nur rigardi maren, por esti instigata al novaj streĉadoj. La brita ŝiparo kolektiĝis. La limtempo de la ultimo ankoraŭ ne estis finiĝinta, sed estis klare, ke kune kun ĝia fino tuj sekvus bato. Kvar el la britaj aeroplanoj, rondflugantaj en grandega alteco, observis niajn defendajn laborojn. De sur nia lumturo mi vidis sur la maro 30 batal-kaj krosŝipojn, kun nombro da fiŝistvaporŝipoj, per kiuj la britoj traveturas la minregionojn. Komprenoble sur la akva veturvojo estis elmetitaj 200 minoj, duone estis kontaktminoj kaj duone minoj eksplodigeblaj de malproksime; sed la rezultato montris, ke ili ne sufiĉis por forteni la malamikon, ĉar post tri tagoj la urbo kaj ŝiparo estis rapide detruitaj.

(Daŭrigota)

Post la fronto en Ĉampanio (Francujo): Germana „kolbasfabriko“ en arbaro

Internacia Bulteno

Germana informilo pri la milito

Ĉiunonate aperas du numeroj.

Abonprezo por ĉiuj landoj: por 24 numeroj 2 Sm., por 12 numeroj 1 Sm., por 6 numeroj 1/2 Sm. — **Anoncoj:** 1 paĝo 15 Sm., 1/2 paĝo 8 Sm., 1/4 paĝo 5 Sm., 1/8 paĝo 3 Sm. por unufoja enpresado.

Zur Vermeidung der Herausgabe in mehreren Sprachen erscheint dieses Blatt nur in der neutralen Welt-hilfssprache Esperanto. Dolmetscher für diese Sprache gibt es in jedem größeren Orte aller Kulturländer.

To avoid the edition in different languages, this bulletin appears only in the neutral universal auxiliary language of »Esperanto«. There are interpreters for this language in every place of any importance in the whole civilized world.

Pour éviter l'édition dans plusieurs langues, ce bulletin ne paraît qu'en »Espéranto«, langue auxiliaire universelle neutre. Des interprètes de cette langue se trouvent dans toutes les places de quelque importance de tous les pays civilisés.

Per evitare l'edizione in più lingue, questo giornale verrà pubblicato nei in la lingua internazionale ausiliare neutrale »Esperanto«. Interpreti per questa lingua si trovano nelle città di qualche importanza dei paesi civili.

Para evitar la edición en varios idiomas, aparece este boletín solamente en la lengua internacional auxiliar neutra »Esperanto«. Intérpretes para esta lengua se encuentran entodos los lugares de alguna importancia en los países civilizados.

Verlag (eldonejo): **Deutscher Esperanto-Dienst** (Germana Esperanto-Servo), Berlin S 59

N° 15-16

15a de Junio

1915

Kiel la germanaj soldatoj honoras la militmortintajn kamaradojn

Tomboj de germanaj herooj sur la tombejo de Roulers (Flandrujo)

La tombajn krucojn faris kaj surskribis kamaradoj de la mortintoj

La subigo de Anglujo

Taglibro de ŝipestro Sirius

De A. Conan Doyle

(1a daŭrigo)

Sed mi ne volas ĝenerale rakonti la okazintaĵojn de la milito, sed klarigi mian specialan militagadon, kiu tiom decidige efikis je la fina rezultato. Unue mi forsendis la 4 duaklasajn boatojn al la punkto, kiun mi elektis kiel bazon. Tie ili devis atendi sub la akvo, kun akvobalasto ripozi 20 futojn sub la nivelo sur la sablofundo kaj surakviĝi nur dum la nokto. Miaj precizaj ordonoj diris, ke ili ne entreprenu ion kontraŭ la malamiko ĝis favora okazo. Ĉio, kion ili estis farontaj, estis, resti batalkapablaj kaj nevidataj, ĝis ili ricevos pluajn ordonojn. Post kiam mi estis klariginta ĉi tion al ŝipestro Panza, kiu komandis la rezervoŝipareton, mi skuis lian manon, diris adiaŭ kaj donis al li folion de papero, sur kiun mi estis skribinta la taktikajn ordonojn kaj certajn ĝeneralajn principojn, kiujn li devis apliki laŭ la cirkonstancoj.

Mia tuta atento nun direktiĝis al mia propra eskadro, kiun mi dividis tiamaniere, ke mi mem komandis „Jota“ kaj „Kappa“, dum ŝipestro Miriam komandis „Delta“ kaj „Epsilon“. Li devis memstare agadi en la Brita Kanalo, kaj mi elektis por mia agado la markolon de Dover. Mi klarigis al li la tutan militplanon; poste mi zorgis pri tio, ke ĉiu ŝipo estis provizata je ĉio, kion ĝi povis porti. Ĉiu ŝipo havis 40 tunojn da pezoleo por la surakva veturado kaj por la akumulatorbaterioj, kiuj nutras la maŝinojn por la subnivela veturado. Krome ĉiu ŝipo havis, kiel mi jam diris, 18 torpedojn kaj 500 ŝargaĵojn por la mallevigebla rapidpafa kanono por dekdu-funtaj pafaĵoj, kiun mi havis sur la ferdeko kaj kiu kompreneble malaperis en rezervujo ne penetrebla por akvo, kiam ni subakviĝis. Ni posedis rezervajn periskopojn kaj maston por radio-telegrafio, kiu povis esti starigata laŭ bezono sur la komandoturo. Ni havis ankaŭ nutraĵon por 16 tagoj por la 10 maristoj de ĉiu boato. Tio estis la provizado de la kvar boatoj, kiuj estis destinitaj, detruiri la ŝiparojn kaj armeojn de Granda Britio. Dum sunsubiro, la 10an de Aprilo, ni komencis nian historie memorindan veturadon.

Miriam estis elveturinta jam posttagmeze, ĉar la vojo al lia agadejo estis multe pli malproksima. Stephan kun „Kappa“ elveturis kune kun mi, sed ni konsciis, ke ĉiu devis labori memstare, kaj ke ni eble ne revidus unu la alian de post la momento, kiam oni estos ferminta la lukojn de la komandoponto, kvankam ni estis kunbatalantoj en la sama akvaro. Mi faris al li mansignon de la flanko de mia komandoturo, al kiu li respondis. Poste mi ordonis tra la paroltubo al mia maŝinisto, veturi antaŭen plenvapore, ĉar niaj akvujoj jam estis plenigitaj kaj ĉiuj klapoj fermitaj.

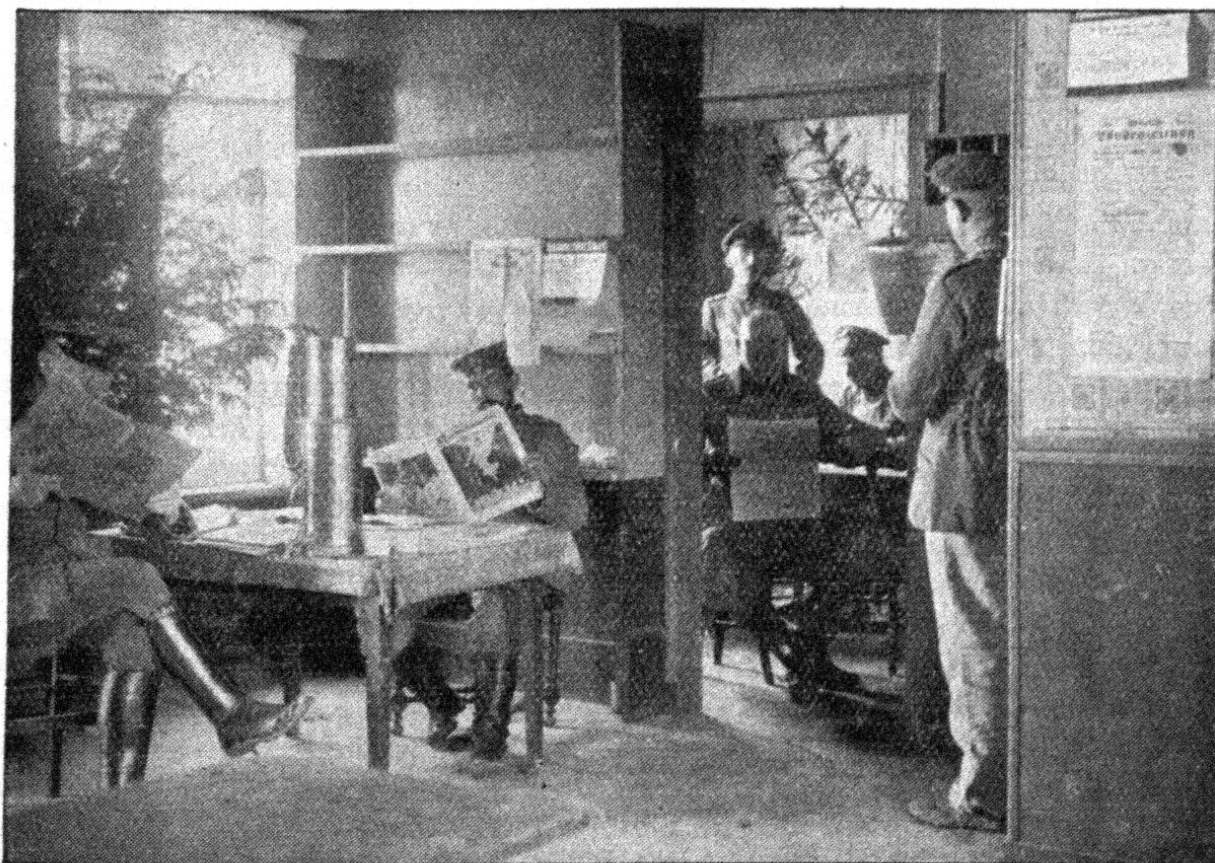
Kiam ni preterpasis la ekstremon de la marponto kaj kiam ni vidis alruliĝantaj la blankajn kapojn de la ondoj, mi subite mallevis la horizontalan direktilon, kaj la boato subakviĝis. Tra la malgrandaj fenestroj mi vidis, ke la helverda akvo fariĝis blua, dum la manometro antaŭ mi montris 20 futojn da profundeco. Mi malsupreniris ĝis 40 futoj, ĉar tiel mi troviĝus sub la anglaj militŝipoj, kvankam mi tie povus veni inter niajn proprajn kontakt-minojn. Poste mi veturis horizontale, kaj kiel muziko eksonis ĉe mia orelo

la kvieta, monotona takto de la elektraj maŝinoj, kiu sciigis al mi, ke mi veturis renkonte al mia granda tasko per rapideco de po 12 mejloj en horo.

Se la kupolo de mia turo estus farita el vitro, mi povus vidi super mi la grandajn ombrojn de la britaj blokadoŝipoj, dum mi kontrolis, tie starante, miajn levilojn. Naŭdek minutojn mi veturis okcidenten, kaj tiam, per ekhaltigo de la elektra maŝino, mi direktis la boaton al la supraĵo, ne malplenigante la akvujojn.

La maro ruliĝis kaj la vento freŝiĝis; tial mi ne longe lasis malfermita la lukon, ĉar la naĝpovo kun plenigitaj akvujoj estas tiel malgranda, ke oni devas eviti riskojn. Sed de sur la altaj ondegoj mi rerigardante vidis antaŭ Blankenberg la nigrajn kamentubojn kaj la konstruaĵojn de la malamika ŝiparo, kun la lumturo kaj la fortikaĵo en la fundo; ĉion roze koloris la subiranta suno. En la momento, kiam mi tien rigardis, eksonis la krako de granda kanono kaj ankoraŭ dua. Mi rigardis mian horloĝon: estis la sesa horo. La limtempo de la ultimato finiĝis, ni ekmilitis.

Ĉar la rapideco sur la akvo estas preskaŭ duoble pli granda ol tiu sube kaj ĉar neniu ŝipo estis proksime de ni, mi ordonis malplenigi la akvujojn, kaj nia balensimila dorso venis al la supraĵo. Dum la tuta nokto ni veturis sudokcidenten kun meza rapideco de po 18 nodoj en horo. Je la kvina matene, kiam mi staris sola sur mia ponteto, mi ekvidis malproksime en la okcidento la briletantajn lumojn de la bordo de Norfolk. „Ho, Johnnie“, mi diris al mi, „Johnnie Bull, vi ricevos nun instruon, kaj mi estos via instruisto. Mi estas elektita por instrui al vi, ke oni ne povas vivi sub artefaritaj kondiĉoj kaj ĉe tio kondukti, kvazaŭ ili estus naturaj. Pli da antaŭvidemo kaj malpli da partia politiko! Jen estos mia instruo por vi, Johnnie!“ Kaj tiam mi sentis ankaŭ iom da kompato, pensante al la sennombraj amasoj

Interno de germana legejo en loka loĝejo

da senhelpaj homoj — la ministoj de Yorkshire, la ŝpinistoj de Lancashire, la metallaboristoj de Birmingham, la dokistoj, la Londonaj laboristoj, sur kies hejmetojn malleviĝus la ombroj de l' malsato. Image mi vidis ĉiujn eluzitajn manojn avide etenditaj pro nutraĵo, kaj mi, John Sirius, flanken forpuŝis ilin. Sed — milito estas milito, kaj la bonkora utopiisto pagu la prezon por la paco.

Ĝuste je tagiĝo mi ekvidis la lumojn de bonaspekta urbo, verŝajne Yarmouth, ĉar ĝi kuŝis dek mejlojn okcident-sud-okcidente de nia dekstra ŝipflanko. Mi direktiĝis reen en la maron, ĉar estas danĝera marbordo kun multe da sablaĵoj. Tridek minutojn post la kvina ni troviĝis kontraŭ la fajroŝipo de Lowestoft. Marborda gardisto donis lumsignalojn, kiuj disfluis en la pala duonlumo de la tagiĝo. Tie okazis multe da ŝipveturado; plejparte fiŝistboatoj kaj malgrandaj bordŝipoj estis tie, nur unu granda vaporŝipo iranta nordokcidenten kaj unu detruŝipo por torpedoboatoj troviĝis inter ni kaj la marbordo. Ili ne povis malutili al ni, kaj tamen mi preferis kaŝi nian ĉeeston kaj tial plenigis miajn akvujojn kaj subakviĝis je 10 futoj. Kun ĝojo mi konstatis, ke ni povis subakviĝi en 150 sekundoj. La vivo de submarboato povas dependi de tio, se rapida ŝipo subite aperas.

Ĝis nia agadejo ni devis veturi nur ankoraŭ kelkajn horojn; tial mi decidis iomete ripozi kaj transdonis la gardadon al Vornal. Kiam li vekis min je la deka, ni veturis surakve kaj estis atingintaj la bordon de Essex ĉe la Maplin-sablaĵoj. Per sia ĝojiga malkaŝeco, kiu ilin karakterizas, niaj anglaj amikoj sciigis nin per sia gazetaro, ke oni metis kordonon de torpedoboatoj tra la markolo de Dover, por malhelpi la enŝteliĝon de submarboatoj, kio estas same efika kiel la meto de tabulaĵo en riveron por malhelpi la enŝteliĝon de angiloj. Mi sciis, ke Stephan, kies stacio kuŝis ĉe la okcidenta ekstremo de Solent, tien venus sen malfacilaĵoj. Mia propra agadejo estis la enfluejo de la Tamizo, kaj ĉe tie mi trovis min en la ĝusta loko kun mia malgranda „Jota“, miaj 18 torpedoj, mia rapidpafa kanono kaj antaŭ ĉio kun cerbo, kiu sciis, kio estis farota kaj kiel oni devis fari ĝin.

Kiam mi reokupis mian lokon en la komandoturo, mi vidis en la periskopo — ĉar ni intertempe estis subakviĝintaj — ke fajroŝipo troviĝis kelkajn cent jardojn de nia baborda flanko. Du viroj sidis sur la balustrado, sed neniu vidis la malgrandan strion en la disigita akvo. Estis ideala tago por submaraj entreprenoj: sufiĉe da movado sur la supraĵo, por ke oni ne povu facile ekvidi nin, kaj tamen sufiĉe da trankvileco, por havi klaran perspektivon. Ĉiu el miaj periskopoj havis angulon de 60 gradoj tiel, ke mi supervidis per ili plenan duoncirklon de la horizonto. Du britaj krozŝipoj vaporis en la nordo de la Tamizo, duonan mejlon malproksime de mi. Mi povis facile bari al ili la vojon kaj ataki ilin, sed mi ne volis flankeniĝi de mia granda plano. Pli sude detruŝipo preterpasis survoje al Sheerness. Dekduo da malgrandaj vaporŝipoj estis videbla. Neniun el tiuj ĉi ŝipoj mi konsideris valora al mia atento. Grandaj landoj ne estas provizataj per malgrandaj vaporŝipoj. Mi funkciigis la maŝinojn per la plej malgranda rapideco, kiu povis nin teni sub la nivelo, kaj, malrapide krozante en la golfo, mi atendis tion, kio certe devis veni.

Mi ne bezonis atendi longe. Iom post la unua horo mi rimarkis en la periskopo fum nubon en suda direkto. Duonan horon poste granda ŝipo sin levis sur la horizonto kaj sin turnis al la enfluo de la Tamizo. Mi ordonis al Vornal, sin loki ĉe la ĵettubo sur la dekstra flanko kaj ŝargigis ankaŭ la alian pro la ebleco de netrafanta pafado. Poste mi malrapide iris antaŭen, ĉar

kvankam la vaporŝipo veturis tre rapide, ni facile povis bari ĝian vojon. Mi direktis „Jota“ tien, kie la vaporŝipo estis devigata preterpasi, kaj volonte estus trankvile restinta tie, sed tion mi ne povis fari, ĉar mi timis, ke mi devus surakviĝi. Tial mi returniĝis en la direkton, de kie mi venis. Estis granda ŝipo de minimume 15 000 tunoj, supre nigre kaj malsupre ruĝe pentrita, kun du flavaj kamentuboj. Ĝi kuŝis tiel profunde en la akvo, ke ĝi evidente havis plenan ŝarĝon. Sur la flankoj troviĝis amasoj da homoj, kelkaj el ili eble la unuan fojon ree rigardis al la patrujo. Ili ne povis antaŭsentigi, kia bonveno ilin atendis.

(Daŭrigota)

Ĉiam preta — eĉ dum ripoza paŭzo

Germana telefonsoldato, kiu eĉ dum la dormo havas la aŭskultilon ĉe la orelo

Germana Esperantisto

Duonmonata gazeto por la disvastigo de la lingvo Esperanto

Oficiala organo de Germana Esperanto-Asocio

Eldono A celas la propagandon de Esperanto kaj enhavas tiurilatajn artikolojn en germana lingvo kaj en Esperanto.

Eldono B estas pure literatura; ĝi estas redaktata nur en Esperanto. Ĝia enhavo konsistas el pli-malpli facilaj legaĵoj, kiel eble plej bonstilaj, ekzercoj por komencantoj kaj progresintoj, bibliografio, konkursoj, enigma parto, ktp.

Jara abonprezo por ĉiuj landoj po eldono Sm. 1,200 (Mk. 2,40).

Ader & Borel G.m.b.H., Esperanto-Verlag Dresden-A. 1
Struvestraße 40.

Internacia Bulteno

Germana informilo pri la milito

Ĉiunonate aperas du numeroj.

Abonprezo: por 24 numeroj 2 Sm., por 12 numeroj 1 Sm., por 6 numeroj $\frac{1}{2}$ Sm.; unu numero 0.100 Sm.
Anoncoj: 1 paĝo 15 Sm., $\frac{1}{2}$ paĝo 8 Sm., $\frac{1}{4}$ paĝo 5 Sm., $\frac{1}{8}$ paĝo 3 Sm. por unufoja enpresado.

Zur Vermeidung der Herausgabe in mehreren Sprachen erscheint dieses Blatt nur in der neutralen Welthilfssprache Esperanto. Dolmetscher für diese Sprache gibt es in jedem größeren Orte aller Kulturländer.

To avoid the edition in different languages, this bulletin appears only in the neutral universal auxiliary language of »Esperanto«. There are interpreters for this language in every place of any importance in the whole civilized world.

Pour éviter l'édition dans plusieurs langues, ce bulletin ne paraît qu'en »Espéranto«, langue auxiliaire universelle neutre. Des interprètes de cette langue se trouvent dans toutes les places de quelque importance de tous les pays civilisés.

Per evitare l'edizione in più lingue, questo giornale verrà pubblicato nei in la lingua internazionale ausiliare neutrale »Esperanto«. Interpreti per questa lingua si trovano nelle città di qualche importanza dei paesi civili.

Para evitar la edición en varios idiomas, aparece este boletín solamente en la lengua internacional auxiliar neutra »Esperanto«. Intérpretes para esta lengua se encuentran en todos los lugares de alguna importancia en los países civilizados.

Verlag (eldonejo): **Deutscher Esperanto-Dienst** (Germana Esperanto-Servo), Berlin S 59

Noj 19-20

15a de Aŭgusto

1915

Interno de la preĝejo en Passchendaele apud Ypern (Flandrujo) pafdetruita de la angloj

La kontraŭuloj de Germanujo multe insultas pri la „barbareco“ de la germanoj, kiuj pro militistaj kaŭzoj estas devigataj, bombardi artajn kaj ekleziajn konstruaĵojn fuŝzatajn de la malamiko. Nia bildo montras, ke ankaŭ la kontraŭuloj ne indulgas tiajn konstruaĵojn, se ĉi tiuj staras en la militregiono.

La subigo de Anglujo

Taglibro de ŝipestro Sirius

De A. Conan Doyle

(2a daŭrigo)

Brue alnaĝis la ŝipo. Du grandaj fumnuboj supreniris el la kamentuboj kaj du flirtantaj blankaj nuboj de sur la pavezo. Nun ĝi estis ne pli malproksima ol kvaronon da mejlo: mia momento por agi venis. Mi signalis „Plenvapore antaŭen!“ kaj direktis mian boaton rekte en la vojon de l' ŝipo. Mia kalkulo estis ĝusta. Je 100 jardoj mi ordonis torpedopafon kaj ankaŭ aŭdis la tintadon kaj sibladon de la elpafo. En la sama momento mi forte premis la levilon malsupren kaj angule rapidigis la boaton flanken. Ĝi ruliĝis treege, sekve de la malproksima eksplodo. Unu momenton ni kuŝis preskaŭ sur la flanko. Tiam post kelke da tangado kaj tremado „Jota“ reekvilibrigis. Mi haltigis la maŝinojn, surakvigis la boaton kaj malfermis la komandoturon, dum mia ekscitita ŝipanaro kolektiĝis ĉe la luko, por vidi kio okazis.

La vaporŝipo kuŝis 200 jardojn malproksime de ni, kaj facile oni rimarkis, ke ĝi estis ricevinta mortigan baton. Ĝi malleviĝis, la malantaŭa parto jam kuŝis en la akvo. Oni aŭdis kriadon kaj konfuzan ĉirkaŭkuradon de sur la ferdeko. Ĝia nomo videbliĝis, estis „Adela“ el London. Poste ni sciigis, ke ĝi transportis glaciigitan ŝafaĵon de Nova Zelando al London. Ŝajnas mirige, ke la ŝipistaro tute ne ekpensis pri submara boato, firme ili estis konvinkitaj, ke ili tuŝis drivantan minon. La dekstra flanko estis disŝirita per la eksplodo tiel, ke la ŝipo rapide malleviĝis. La konduto de la maristoj estis admirinda. Ni vidis, ke unu plenigita boato post la alia malsupreniĝis tiel rapide kaj trankvile, kvazaŭ okazus ĉiutaga ekzercado. Kaj subite, kiam unu el la boatoj estis forpuŝita, ili unuafoje rimarkis mian komandoturon tute proksime apud si. Mi vidis, ke ili kriis kaj montris al ni, dum la personoj en la aliaj boatoj ekstaris por rigardi nin pli bone. Mi, kontraŭe, atentis nenion, ĉar mi opiniis, ke ili sciis, esti trafitaj de submara boato. Unu el la maristoj ree suprenrampis la malleviĝantan ŝipon. Certe li volis forsendi radiotelegramon pri nia faro. Tio estis malgrava, ĉar oni nepre ekscias la fakton. Facile mi povus faligi lin per pafilpafo, sed konsiderante la aferon, mi mane salutis, kaj ili same respondis. Milito estas io tro granda, por permesi personajn malamajn sentojn, sed tamen oni devas agi kun malmola koro.

Mi rigardis ankoraŭ al la malleviĝanta „Adela“, kiam Vornal, staranta apud mi, surprizite aŭdigis avertan krion, ekprenis mian ŝultron kaj turnis min. Jen, malantaŭ ni, alproksimiĝis rapide veturanta grandega nigra ŝipo kun nigraj kamentuboj, portanta la bone konatan flagon de la P. kaj O. kompanio (Peninsular kaj Oriental Company). Ne unu mejlon ĝi estis for de ni, kaj mi pripensis en la sama momento, ke ĝi ne povus forkuri antaŭ ol ni atingus ĝin, eĉ se oni vidus nin de tie. Ni direktis nian boaton rekte al ĝi kaj tial restis sur la supraĵo kiel antaŭe. Ili vidis la malleviĝantan ŝipon antaŭ si kaj la malgrandan, malhelan makulon moviĝantan sur la ondoj, kaj jen ili komprenis, en kia danĝero ili troviĝas. Mi vidis nombron da homoj, kiuj kuris al la pavezo kaj komencis pafi kontraŭ ni per pafiloj. Du kugloj

platigis sur nia kvarcola ŝipkiraso. Kun sama sukceso ili povus deteni furiozan virbovon per paperkugloj, kiel nian boaton „Jota“ per pafiloj. Mi ricevis mian instruon de „Adela“ kaj ŝi tiun fojon elpafigis la torpedon el certa distanco — 250 jardoj. Ni trafis en la mezon de la ŝipo, la eksplodo estis terurega, sed ni ne endanĝerigis. La ŝipo subakvigis preskaŭ tuj. Mi kompatas la ŝipanojn, el kiuj laŭdire dronis pli ol 200, inkluzive 70 laskarojn kaj 40 pasaĝerojn. Ja, mi kompatas ilin; sed pensante pri la granda naĝanta grenejo, kiun mi sendis sur la marfundon, mi ĝojas kiel viro plenuminta sian deciditan planon. Estis malbona posttagmezo por la P. kaj O. kompanio. La dua ŝipo detruita de ni estis, kion ni sciigis poste, „Moldavia“ de 15000 tunoj, unu el iliaj plej belaj ŝipoj; sed je la duono post la tria ni krevigis „Cuso-n“ kun 8000 tunoj, de la sama linio, kiu venis el Orientazio kaj transportis grenon. Mi ne scias, kial ĝi venis spite de la radiotelegrafaj avertoj. La du aliaj vaporŝipoj, kiujn ni surfundigis la saman tagon, ne enhavis aparatojn por radiotelegrafio kaj blinde proksimiĝis al la perejo. Estis „Maid of Athens“ kaj „Cormorant“ de la Robson-linio. Ili estis nur malgrandaj ŝipoj de 5—7000 tunoj da enhavo. Pro la dua mi devis surakviĝi kaj transsendi al ĝi sub la nivelo ses grenadojn de 12 funtoj, antaŭ ol ĝi alfondiĝis. En ambaŭ kazoj la maristoj povis malsuprenigi la boatojn tiel, ke ne pereis homoj.

Post tio ne plu alvenis vaporŝipoj, sed mi ne atendis pluajn. Avertoj sendube disvastiĝis al ĉiu direkto. Ni ne havis kaŭzon, esti malkontentaj pri nia unua tago. Inter la Maplin-sablaĵoj kaj Noro-sablaĵo ni surfundigis 5 ŝipojn de proksimume 50000 tunoj entute. La Londona foiro certe eksentus la piketon. Kaj ĉe Lloyd — kompatinda, maljuna Lloyd! — kia konfuza stato tie regus! Mi povis imagi la vespergazetojn de London kaj la kriegadon de la gazetvendistoj en Fleetstreet. Ni vidis la rezulton de nia agado, ĉar estis vere ridinde, kiel vespere antaŭ Sheerness la torpedoboatoj rapidis tien kaj reen kvazaŭ incititaj vespoj. Al ĉiuj direktoj ili brue trapasis la riverenfluejon, kaj la hidroplanoj kaj aeroplanoj aspektis kiel svarmoj da kornikoj, nigraj makuloj sur la ruĝa vesperĉielo. Ili traserĉis ĉiujn partojn de la enfluejo, ĝis fine ili trovis nin. Akrevidulo borde de detruŝipo ekvidis per lorno nian periskopon, kaj ili alproksimiĝis plenvaporo. Sendube ĝi ramus nin kun plezuro, eĉ se tio kaŭzus ĝian propran pereon, sed tio ne apartenis al nia programo. Mi subakvigis kaj veturis orient-sud-orienten, ĉe kio mi okaze surakvigis. Fine ni haltis ne malproksime de la marbordo de Kent, de kie ni vidis la lumjetilojn de niaj persekutantoj en granda distanco sur la okcidenta horizonto. Tie ni kuŝis trankvile dum la tuta nokto, ĉar submara boato nokte ne valoras pli ol triaklasa surakva torpedoboato. Cetere ni ĉiuj estis lacigitaj kaj bezonis ripozon. Ne forgesu, ŝipestroj, se vi ekzamenas kaj oleas viajn pumpilojn kaj kompresorojn kaj rotatorojn, ke ankaŭ la homa maŝino bezonas flegadon.

Mi starigis la radiotelegrafan maston kaj sen malfacileco interkomunikiĝis kun ŝipestro Stephan. Li kuŝis kontraŭ Ventuor kaj ne povis atingi sian stacion pro difekto de maŝino nun riparita. Li proponis al mi, blokadi la sekvantan matenon la alirejon de Southampton. Li surfundigis grandan ŝipon el Hindujo en la Kanalo. Ni interŝanĝis bondezirojn. Li bezonis ripozon kiel ni. Tamen mi estis preta matene je la kvara kaj ordonis la tutan ŝipanaron al laboro, por ekmovi la boaton. Ĝia antaŭa parto kuŝis iom alte pro la eligitaj torpedoj, tial ni devis kompensi la perditan pezon per konforma plenigo de la ujoj per

akvo. Ni devis ankaŭ ekzameni la kompresoron de la dekstra flanko kaj unu el la periskopmotoroj, kiu malordigis per la ekskudo de la unua eksplodo. Apenaŭ ni estis reordigintaj ĉion, kiam ektagiĝis.

(Daŭrigota)

Redakcia korespondo

Por Francujo, per Esperanto — Pli ol unu fojon ni jam deklaris, ke ni ne intencas malfermi polemikon pri la „priveraj informiloj“ eldonitaj de francaj esperantistoj; sed ripetitaj demandoj el nia legantaro, kia estas nia opinio pri la francaj dokumentoj, nin denove devigas paroli pri ili ĉi tie, ĉar ni ne povas respondi ĉiun demandon aparte. Do, nia opinio pri la francaj dokumentoj estas, ke ili ne prezentas la veran „veron“ kaj ke la verkintoj aŭ trograndigas tute malgravajn aferojn aŭ raportas pri okazintaĵoj, kiujn ili verŝajne — aŭ pli bone nepre — ne povas pruvi. Ni povus dokumenti ĉi tion en multaj kazoj, sed ni rezignas detalajn esploron kaj kontraŭdiron al la asertoj de la francoj, por ne malŝpari lokon en nia gazeto por aferoj, kiuj dum la nuna tempo de ĉiufanka eksciteco ne ĉie trovas objektivan prijuĝon. Ĉiu, kiu atente legas la francajn kaj niajn publikigaĵojn, kaj vere objektivite komparas ilin unu al la alia, povas mem formi al si juĝon pri tio, ĉu la nepruvitaj francaj aŭ ĉu niaj oficialaj, per ĵureldiroj pruvitaj dokumentoj prezentas la veron. Ne estas germana kutimo, fari ekscentrajn kaj senenhavajn frazojn, kiel la francoj tion ŝatas; la germana parolo estas mallonga, sed des pli preciza kaj riĉenhava, kaj la germanoj preferas pruvi per agoj tion, kion la francoj deziras atingi per multaj vortoj. Cetere, tre interesa estas la jena frazo en la flava cirkulero aldonita al la francaj presaĵoj: „Tiu Komitato intencas publikigi en Esperanto, broŝurojn kaj flugfoliojn, en kiuj oni povas trovi argumentojn favorajn al la vidpunkto de Francujo, kaj de la Regnoj kunligiĝintaj kun ĝi.“ Jen la grava diferenco inter la germanaj kaj francaj publikigaĵoj: Ni aperigas nur laŭverajn dokumentojn, eĉ tiajn, kiuj ne estas favoraj al Germanujo (ekzemple la amerikajn notojn, la ordonon de la franca generalisimo Joffre kaj multajn aliajn publikigaĵojn de la kontraŭa flanko), dum la francoj preferas konatigi nur *argumentojn favorajn al Francujo*; ĉu oni ĉe tio sufiĉe konsideros la veran „veron“? Ni lasas al niaj pripensemaj legantoj la juĝon pri tia agadmaniero.

S-ro L. S. en Z. (Svislando) — Dankon pro la alsendo de la dua serio de la Esperantaj presaĵoj eldonitaj de la komitato

Por Francujo, per Esperanto. Pri la enhavo de la flugfolioj ni havas la saman opinion kiel vi, nome, ke la francoj pravas nenion, citante nur mallongajn eltiraĵojn el germanaj gazetoj kaj ne aldonante la tagon de l' apero aŭ la numeron de la citita gazeto. Tiamaniere ne estas eble, kontroli la ĝustecon de la citaĵoj, kiuj eble kune kun la cetera teksto de la artikolo havas tute alian signifon. Vi estas prava: Kial oni ne publikigas la tutajn artikolojn, kiel ni faras tion? — Saluton!

S-ro J. F. v. D. en H. (Holando) — Responde al via lasta poŝtkarto: Ŝovinistoj ekzistas en ĉiu lando, ankaŭ en Germanujo; sed ili ĉi tie tute ne estas tiom multnombraj, kiom ekz. en Francujo. La germana registaro ne obeas la eldirojn de la manpleno da germanaj ŝovinistoj, kiuj eble rekomendus perforton kontraŭ Holando. La germana registaro kaj la germana popolo ne deziras militon kun Holando kaj ne aspiras superregadon super via lando. Pri tio estu tute trankvila, kaj vi povas komuniki ĉi tiun fakton ankaŭ al viaj timemaj samlandanoj. — Ĉu estas mirige, ke la loĝantaro de Belgujo devas labori sub germana administrado, se ĝi volas vivi? La germana administracio laŭleĝe ne bezonas zorgi pri la vivtenado de la loĝantoj en la okupitaj teritorioj. Ĉu la rusoj siatempe nutris la loĝantojn en la okupitaj landpartoj de Orienta Prusujo kaj de Galicio? Kial la konfederitoj ne zorgas pri la belga popolo? Ĉu vi scias, kiel malhoneste oni traktas la rifuĝintajn belgojn en Anglujo? Preskaŭ same malbone kiel militkaptitojn. Eĉ en Anglujo ili devas labori por ne malsati, kaj al tiuj, kiuj deziras reiri Belgion, oni malfaciligas la reiron. Oni forprenas de ili la ormonon, por pligrandigo de la angla orprovizo, kaj kompanse donas al ili malgrandvalorajn bankbiletojn ktp. Ĉi tio estas fakto rakontita de revenintaj belgoj mem.

S-ro F. M. en B. (Francujo) — La enhavo de via letero sendita al S-ro Unger en Zürich treege amuzis nin. Via opinio pri la „senkulpeco“ de Francujo rilate al la nuna milito jam sufiĉe estas kontraŭdirita per la oficialaj dokumentoj publikigitaj en I. B. Tute nova por ni — kaj certe ankaŭ por la germana ĉefstabo — estas via „scio“, ke la germana ĉefstabo

Internacia Bulteno

Germana informilo pri la milito

Internacia Bulteno aperas la 15-an de ĉiu monato.

Abonprezo: por 12 monatoj 2 Sm., por 6 monatoj 1 Sm., por 3 monatoj $\frac{1}{2}$ Sm.; unu numero 0.100 Sm.

Anoncoj: 1 paĝo 15 Sm., $\frac{1}{2}$ paĝo 8 Sm., $\frac{1}{4}$ paĝo 5 Sm., $\frac{1}{8}$ paĝo 3 Sm. por unufoja enpreso.

Zur Vermeidung der Herausgabe in mehreren Sprachen erscheint dieses Blatt nur in der neutralen Welt-hilfssprache Esperanto. Dolmetscher für diese Sprache gibt es in jedem größeren Orte aller Kulturländer.

To avoid the edition in different languages, this bulletin appears only in the neutral universal auxiliary language of »Esperanto«. There are interpreters for this language in every place of any importance in the whole civilized world.

Pour éviter l'édition dans plusieurs langues, ce bulletin ne paraît qu'en »Espéranto«, langue auxiliaire universelle neutre. Des interprètes de cette langue se trouvent dans toutes les places de quelque importance de tous les pays civilisés.

Per evitare l'edizione in più lingue, questo giornale verrà pubblicato nei in la lingua internazionale ausiliare neutrale »Esperanto«. Interpreti per questa lingua si trovano nelle città di qualche importanza dei paesi civili.

Para evitar la edición en varios idiomas, aparece este boletín solamente en la lengua internacional auxiliar neutra »Esperanto«. Intérpretes para esta lengua se encuentran entodos los lugares de alguna importancia en los países civilizados.

Verlag (eldonejo): Deutscher Esperanto-Dienst (Germana Esperanto-Servo), Berlin S 59

No. 1 (25)

Novembro 1915

2a Kolekto

Bildo el hungara-serba limvilaĝo

Ĉe la eniro de la vilaĝo staras germanaj gardosoldatoj por kontroli la preterpasantajn personojn.

- 24 a Jan.:** Batalo inter germanaj kaj anglaj batalkrozŝipoj en Norda Maro. Germanaj sukcesoj apud Borczymow kaj en Suĥa-segmento (Rusa Polujo).
- 25 a Jan.:** Germanoj repuŝas rusajn atakojn apud Gumbinnen (Orienta Prusujo). Germanoj perdas Parseval-aerŝipon, kiu antaŭe bombardis rusan milithavenon Libau.
- 26 a Jan.:** Konfisko de grenprovizoj en Germanujo laŭ decido de Bundesrat (federacia konsilantaro). Germanoj konkeras anglajn poziciojn apud La Bassée. Komenciĝo de rusa reiro en Karpatoj. Pereo de angla helpkrozŝipo „Viknor“. Militista revolto en Portugalujo. Dekreto pri amnestio por militistaj personoj en Germanujo.
- 27 a Jan.:** Germanoj konkeras altaĵojn de Craonne (Francujo). Repuŝo al rusoj de sur altaĵoj ĉe Uzsok-intermonto (Karpatoj). Turka sukceso kontraŭ rusoj apud Olty (Kaŭkazo).
- 28 a Jan.:** Gravaj perdoj de francoj en supera Elzaso. Anoncado pri provizora fermo de Suez-kanalo.
- 29 a Jan.:** Germanoj repuŝas rusojn apud Bolimow, oriente de Lowicz.
- 30 a Jan.:** Aŭstrianoj rekonkeras intermontajn altaĵojn en Karpatoj.
- 31 a Jan.:** Germana submarboato „U 21“ surfundigas tri vaporŝipojn en Irlanda Maro.
- 3 a Febr.:** Sekreta ordono de angla admiralitato, ke anglaj komercŝipoj montru neŭtralajn flagojn.
- 4 a Febr.:** Germana registaro deklaras ĉiujn akvarojn ĉirkaŭ Anglujo kiel militregionon (vidu sub 18a Febr.). Anaro de germana ŝipo „Emden II“ (Ayesha) surbordiĝas en Hodeida (Persa Golfo).
- 7 a Febr.:** Antaŭa aŭstria ministroprezidanto von Koerber fariĝas financministro.
- 8 a Febr.:** Vaporŝipo „Lusitania“ veturas sub amerika flago al Liverpool.
- 10 a Febr.:** Komenciĝo de „vintra batalo en Masuren“ (Orienta Prusujo).
- 11 a Febr.:** Angla parlamento konsentas monrimedojn por armeo de tri milionoj da soldatoj (Kitchener-armeo).

(Daŭrigota)

Literatura parto

La subigo de Anglujo

Taglibro de ŝipestro Sirius

De A. Conan Doyle

(3a daŭrigo)

II.

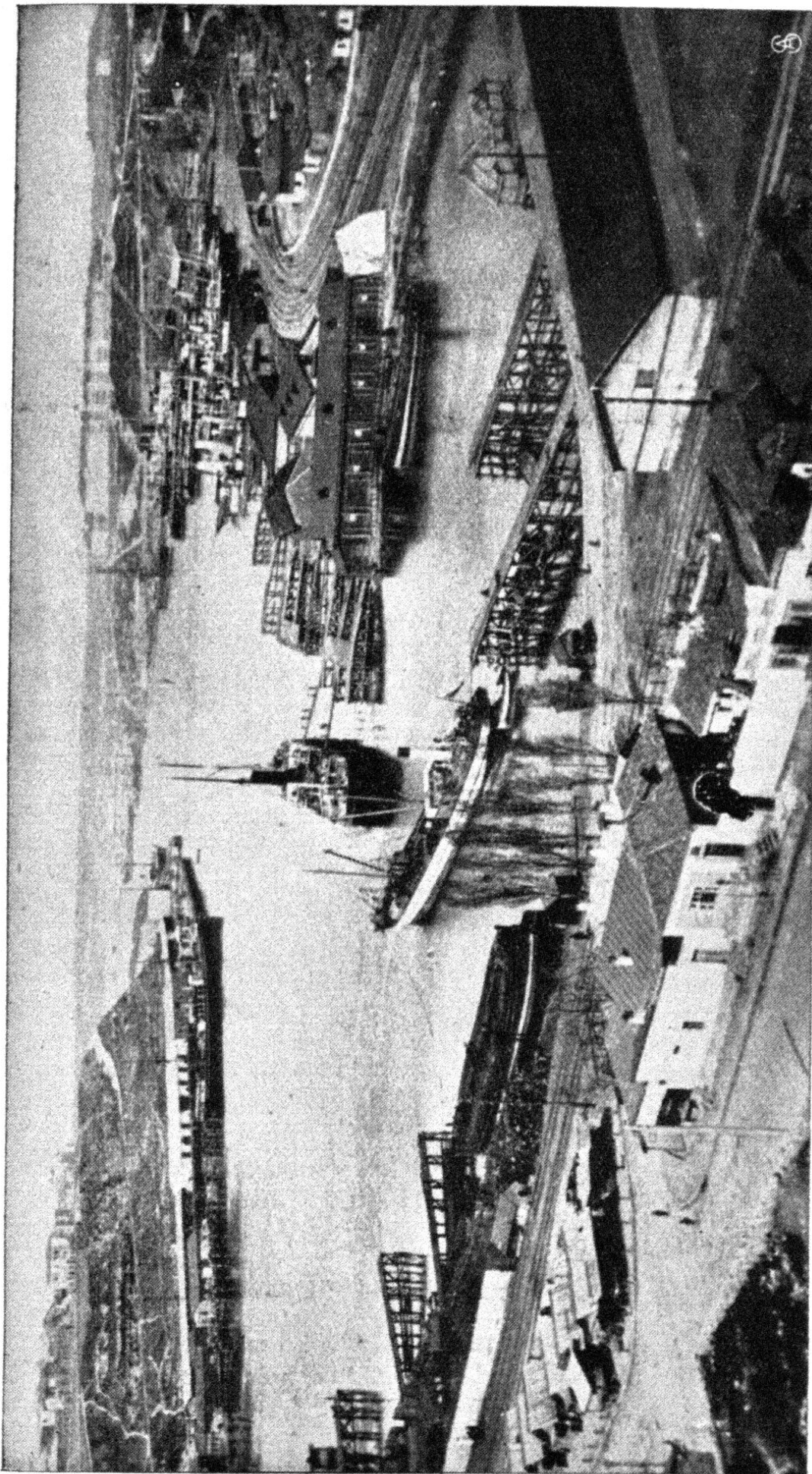
Mi ne dubas pri tio, ke multaj ŝipoj, kiuj je la unuaj alarmkrioj rifuĝis en francajn havenojn, dum la nokto transveturis kaj feliĉe atingis la riverenflon. Kompreneble mi estus povinta ataki ilin, sed mi volis fari nur senriskajn aferojn, kaj submara boato nokte ne estas sekura. Nur unu el tiuj ŝipoj eraris pri la tempo kaj ĉe tagiĝo rekte veturis renkonte al ni kontraŭe de Warden Point. Post momento ni persekutis ĝin. Apenaŭ ni sukcesis, ĉar estis rapida vaporŝipo, kiu traveturis du mejlojn dum horo kaj ni nur unu. Tamen ni atingis ĝin, kiam ĝi ekturis sin. Oni vidis nin de sur la vaporŝipo, ĉar mi atakis ĝin super la nivelo; alie ni ne estus havintaj sufiĉe da rapideco por ekkapti ĝin. Ĝi ŝanĝis la direkton, kaj la unua torpedo maltrafis, sed la dua plene atingis la poupon de la ŝipo. Ĉielo, kia krakego! La tuta poupo ŝajne krevis flugante en la aeron. Mi haltis for de la vaporŝipo kaj observis la malleviĝon. Ĝi malsupreniĝis en sep minutoj, sed mastoj kaj kamentuboj restis super la akvo, kaj amasoj da homoj provis sin teni je ili. Estis „Virginia“ de la Bibby-linio — 12000 tunoj — kaj, kiel la aliaj, ŝargita per nutraĵoj el la Oriento. La tuta marnivelo estis kovrita de naĝanta greno. „John Bull devas plimalvastigi sian ventrorimenon je unu aŭ du truoj, se la afero tiel progresas“, diris Vornal, kiam ni rigardis la scenon.

Kaj ĝuste en tiu ĉi momento ni estis en la plej granda danĝero, kiu povis okazi por ni. Mi tremas ankoraŭ, pensante al tio, ke nia glorie komencita ekspedicio preskaŭ subite neniĝis. Mi estis malferminta la lukon de mia turo kaj kun Vornal rigardis la boatojn de „Virginia“, kiam apud ni subite okazis muĝado kaj terura bato en la akvo tiel, ke ni ambaŭ estis surŝutataj de ŝprucpluvo. Vi povas imagi niajn sentojn, kiam ni, levante la okulojn, ekvidis kelkajn centojn da futoj super ni aeroplanon rondflugantan kvazaŭ akcipitro. Ĉar ĝi posedis sonmallaŭtigilon, ĝi funkciis tute senbrue, kaj se ĝia bombo ne estus falinta en la maron, ni eĉ ne estus sciintaj la kaŭzon de nia pereco. Ĝi ĉirkaŭflugis nin, esperante, trafigi duan bombon, sed ni foriĝis plenvapore, mallevis la direktilojn kaj malaperis en ondego. Mi subakviĝis plue, ĝis kiam ni estis pli ol 50 futojn sub la nivelo, ĉar mi bone scias, kiel profunden en la akvon oni povas vidi el aeroplano. Sed baldaŭ la aviadisto perdis nian pos.signon, kaj kiam ni elakviĝis apud Margate, li ne plu estis videbla, kvankam li estis unu el la multaj, kiuj sekurigis la golfeton de Herne.

Sur la vasta maro estis neniu ŝipo, escepte de kelkaj malgrandaj bordŝipoj kaj nevaloraj miltunaj vaporŝipoj, kiuj ne meritis mian atenton. Tie mi kuŝis kelkajn horojn sub la nivelo, nur la periskopo rigardis el la akvo. Tiam venis al mi inspiraĵo: Ĉiuj ŝipoj kun nutraĵoj ricevis radiotelegrafan ordonon, atendi en francaj akvaroj kaj rapide transveturi post eknoktiĝo. Tio fariĝis klara al mi, kvazaŭ ĝi estus telegrafita al mi mem. Bone, se ili estis tie, ankaŭ mi devis esti tie. Mi malplenigis la akvujojn kaj surniveligis, ĉar neniu militŝipo estis videbla. Cetere ili havis bonan signalkomunikon kun la marbordo, kaj tial jam persekutis min tri detruŝipoj el diversaj direktoj, antaŭ ol mi alvenis apud North Foreland. Ili havis tiom da ŝanco min kapti, kiom havas tri ĉas-hundoj provantaj atingi delfenon. Nur por instigi ilin — mi scias, ke tio estis tre maljusta — mi atendis, ĝis kiam ili trovis sin en pafdistanco; tiam mi subakviĝis, kaj ni ne plu vidis unu la alian.

Kiel mi jam diris, la marbordo tie estas plena de sablaĵoj, kiuj malfaciligas la veturadon sub la akvo. La plej granda malbonŝanco, kiu povas okazi al boato, estas, ke ĝi boras sian nazon en sablaĵon kaj tie fiksiĝas. Tia hazardo ankaŭ povus pereigi nian boaton, kvankam ni, provizitaj per elektraĵoj kaj spiraparatoj, povus facile forlasi ĝin tra rezerva lukoj kaj trapasi la akvon ĝis la tero. Dank' al niaj bonegaj kartoj mi povis resti sur la ĝusta vojo kaj atingi la liberan maron. Tie ni supreniĝis je tagmezo, sed ree subakviĝis por duona horo, kiam ni ekvidis hidroplanon en malgranda distanco. Ĉe la dua supreniĝo ĉio estis trankvila, kaj la angla bordo montris siajn konturojn sur la okcidenta horizonto. Ni restis ĝuste en direkto al la Kanalo, ekstere de la Grodwin-sablaĵoj, ĝis kiam ni vidis antaŭ ni vicon da nigraj punktoj: jen, la kordono de torpedoboatoj de Dover ĝis Calais, tion mi sciis. En interspaco de du mejloj ni subakviĝis kaj ree supreniris sudokcidente en distanco de sep mejloj, kaj neniu sur la torpedoboatoj eĉ nur sonĝis, ke ni estis trovintaj nin 30 futojn sub iliaj kiloj.

Kiam ni supreniĝis, ni vidis grandan vaporŝipon, sur kiu flirtis germana flago, nur duonan mejlon for de ni. Estis „Altona“ de Nordgermana Lloyd, sur la vojo de New York al Bremen. Mi tute elakviĝis kaj salutis per la flago. Estis amuze, observi la miregon de la homoj sur „Altona“ pri tio, ke ili vidis nin veturantaj kun senekzempla impertinenteco en tiuj ĉi akvaroj, tiel bone purigitaj per la angla balailo. Ili elkore kriis „hura“ kaj respondis nian flag-saluton per la nigra-blanka-ruĝa flago, kiam ili preterpasis nin kun sirenmuĝado. Tiam mi turnis mian boaton kontraŭ la francan marbordon.

Vidaĵo de la rusa havenurbo Arhangelsk

Arhangelsk estas la sola eŭropa import-kaj eksporthaveno, pri kiu la rusoj nun povas disponi post fermo de la Dardaneloj. Ĝi kuŝas ĉe la norda Polusa Maro. Dum la vintro la ŝipa interkomunikado en la haveno de Arhangelsk ne funkcias pro la tuta glaciigo de la tieaj akvaroj.

Okazis akurate tiel, kiel mi supozis. Tri grandaj anglaj vaporŝipoj ankrumis en la ekstera haveno de Boulogne: „Ceasar“, „Pathfinder“ kaj „King of the East“, kaj neniu havis malpli ol 10000 tunoj. Mi supozas, ke ili opiniis sin ŝirmataj en francaj akvaroj, sed la trimejla limo kaj la internaciaj leĝoj ne koncernas min! La opinio de mia registaro estis, ke Anglujo estas blokita, ke nutraĵoj estas militkontrabando, kaj ke pro tio ŝipoj, kiuj estas ŝarĝitaj per tia, estas detruotaj. La juristoj poste povus disputi pri tio. Mia tasko estis, elmalsatigi la malamikon en ĉiu ebla maniero. Post unu horo la ondegaj muĝis super tiuj tri ŝipoj, kaj „Yota“ vaporis laŭlonge de la marbordo de Picardie, serĉante novajn viktimojn. La Kanalo estis kovrita de anglaj torpedoboatoj, kiuj ĉirkaŭumis kaj flugetis kiel amaso da kuloj. Mi ne povas imagi, kiamaniere ili pensis kapti min, escepte, se mi hazarde estus supreniĝinta sub unu el ili. Pli danĝeraj estis la aeroplanoj, kiuj jen tie ĉi, jen tie rondflugis.

Ĉar la akvo estis trankvila, mi devis kelkfoje malsupreniĝi ĝis 100 futoj, por ke ili ne ekvidu min. Post kiam mi surfundigis la tri ŝipojn apud Boulogne, mi vidis du aeroplanojn flugantajn laŭlonge de la Kanalo, kaj mi sciis tuj, ke ili donus avertsignalojn al ĉiuj ŝipoj alvenantaj. Ekzemple granda, blanka vaporŝipo kuŝis en la regiono de Havre, sed ĝi forveturis okcidenten, antaŭ ol mi povis atingi ĝin. Eble Stephan aŭ iu el la aliaj ŝipestroj ĝin kaptus. Tamen tiuj ĉi diablaj aeroplanoj malebligis nian ĉasadon dum tiu tago. Eĉ ne unu vaporŝipon mi vidis plu, escepte de la senfinaj torpedoboatoj. Malgraŭ tio min konsolis la penso, ke neniuj nutraĵoj povis preterpasi min por atingi London-on. Tio ja fakte estis la celo de mia ekspedicio, kaj se mi povus atingi ĝin, ne uzante miajn torpedojn, tiom pli bone. Ĉis nun mi estis forpafinta 10 el ili kaj detruinta 9 ŝipojn per ili; do mi ne vane uzis miajn armilojn. Tiun ĉi nokton mi returniĝis al la bordo de Kent kaj restis tie en malprofunda akvo sur la fundo apud Dungeness.

Ĉe tagiĝo ni ree estis tute pretaj, ĉar mi intencis kapti kelkajn ŝipojn, kiuj dum la mallumo volis enveturi la Tamizon, sed eraris pri la tempo. Tio estis ĝusta, ĉar jam vidatiĝis granda vaporŝipo kun la amerika flago. Estis tute indiferente por mi, sub kiu flago ĝi veturis, se ĝi transportis militkontrabandon al la britaj insuloj. Ĉar neniuj torpedoboatoj montriĝis, mi elakviĝis kaj donis al ĝi pafon preter ĝia antaŭkilo. Laŭŝajne ĝi volis daŭrigi la veturadon, pro tio mi donis al ĝi duan pafon super la akvolinio sur ĝian babordan flankon. Tiam ĝi ekhaltis, kaj ekscitita homo komencis gestadi de sur la ponto. Kun „Yota“ mi alveturis preskaŭ laŭlonge de ĝi.

„Ĉu vi estas la ŝipestro?“ mi demandis.

— „Diablo!“ — sed mi preferas ne ripeti liajn esprimojn.

„Ĉu vi havas nutraĵojn sur la ŝipo?“ mi plue demandis.

„Estas amerika ŝipo, vi blindulo!“ li kriis, „ĉu vi ne povas vidi la flagon? Estas ‚Vermondia‘ el Boston.“

„Mi bedaŭras, ŝipestro“, mi respondis, „ke mi vere ne havas tempon por diskutoj. Miaj pafoj alveturigos la torpedoboatojn, kaj viaj senfadenaj telegramoj certe ankaŭ kaŭzos maloportunaĵojn al mi. Enboatigu viajn ŝipanojn!“

Mi efektive devis montri al li, ke mi ne ŝercas. Tial mi iom malproksimiĝis kaj sendis al li kelkajn grenadojn ĝuste super la akvolinio. Kiam la ŝipo havis 6 truojn, li fervore okupis sin pri siaj boatoj. Entute mi pafis dudek fojojn, ne uzante torpedon, ĉar la ŝipo jam perdis la ekvilibron kaj ricevis fortegajn akvobatojn je babordo kaj subite kuŝiĝis tute sur la flankon.

Tiel ĝi kuŝis du aŭ tri minutojn antaŭ ol ĝi malleviĝis. Ok boatoj plenegaj de homoj forlasis ĝin antaŭe. Mi pensas, ke ĉiuj estas savitaj; por traserĉi la akvon mi ne havis tempon. El ĉiuj direktoj nun spirege alvenis la kompatindaj, malnovaj, senutilaj militŝipoj; mi plenigis miajn akvujojn, preterveturis sub ili kaj ree supreniĝis 15 mejlojn pli sude. Kompreneble — tion mi sciis — okazus poste granda indigno pri mia agadmaniero, sed tio ankaŭ ne povus helpi al la malsatuloj, kiuj staris antaŭ la butikoj de la London-aj bakistoj. La kompatindaj bakistoj sin savis nur per tio, ke ili klarigis al la fipopolo, havi nenion por baki.

(Daŭrigota)

Redakcia korespondo

Al S-ro R. G. en Ponce (Porto Riko)
 — Vi rekomendas al ni, legi la verkon „J'accuse“, kaj vi laŭdas la kuraĝon de la verkinto, kiu, estante germano, malkaŝe kritikas kaj kondamnas la germanajn politikojn kaj militadon. Via atentigo ne estis necesa, ĉar ni jam konis la libron. Ĉu vere estas kuraĝo, kalumnii landon kaj ne montri sian nomon? Ni supozas, ke la verkinto estas homo, kiu havas certajn kaŭzojn por kaŝi sian nomon. Pri la verko mem ni konstatis, ke ĝi enhavas multajn neveraĵojn kaj mensogojn, kiuj pravas, ke la verkinto

aŭ ne sufiĉe konas la cirkonstancojn, pri kiuj li parolas, aŭ eĉ intence kalumnias. Niaflanke ni rekomendas al vi la studadon de diversaj respondaj broŝuroj aperintaj en angla kaj franca lingvoj. Krome ni rekomendas al vi la studadon de la vere objektiva „Ĉielarka Libro“, verkita de la sviso Dro Max Beer el Bern. Ĉi tiu libro enhavas la dokumentojn de la diversaj „Kolorlibroj“, eldonitaj de la militantaj ŝtatoj, en kronologia sinsekvo tiel, ke la leganto ricevas klaran bildon pri la origino de la milito kaj pri la veraj kulpuloj.

Bildo el Rusa Polujo

Antaŭ la butikoj de ŝuisto en Bialystok, la naskiĝurbo de Dro Zamenhof.

Internacia Bulteno

Germana informilo pri la milito

Internacia Bulteno aperas la 15an de ĉiu monato.

Abonprezo: por 12 monatoj 2 Sm., por 6 monatoj 1 Sm., por 3 monatoj $\frac{1}{2}$ Sm.; unu numero 0.200 Sm.
Anoncoj: 1 paĝo 15 Sm., $\frac{1}{2}$ paĝo 8 Sm., $\frac{1}{4}$ paĝo 5 Sm., $\frac{1}{8}$ paĝo 3 Sm. por unufoja enpresio.

Zur Vermeidung der Herausgabe in mehreren Sprachen erscheint dieses Blatt nur in der neutralen Welt-hilfssprache Esperanto. Dolmetscher für diese Sprache gibt es in jedem größeren Orte aller Kulturländer.

To avoid the edition in different languages, this bulletin appears only in the neutral universal auxiliary language of »Esperanto«. There are interpreters for this language in every place of any importance in the whole civilized world.

Pour éviter l'édition dans plusieurs langues, ce bulletin ne paraît qu'en »Espéranto«, langue auxiliaire universelle neutre. Des interprètes de cette langue se trouvent dans toutes les places de quelque importance de tous les pays civilisés.

Per evitare l'edizione in più lingue, questo giornale verrà pubblicato nei in la lingua internazionale ausiliare neutrale »Esperanto«. Interpreti per questa lingua si trovano nelle città di qualche importanza dei paesi civili.

Para evitar la edición en varios idiomas, aparece este boletín solamente en la lengua internacional auxiliar neutra »Esperanto«. Intérpretes para esta lengua se encuentran entodos los lugares de alguna importancia en los países civilizados.

Verlag (eldonejo): **Deutscher Esperanto-Dienst** (Germana Esperanto-Servo), Berlin S 59

No. 3 (27)

Januaro 1916

2a Kolekto

Germanaj soldatoj kiel infanamikoj en Serbujo.

La subigo de Anglujo

Taglibro de ŝipestro Sirius

De *A. Conan Doyle*

(4a daŭrigo)

Kiel vi povas imagi, mi tre deziras ekscii, kio okazas en la mondo kaj kion Anglujo diras pri la tuta afero. Tial mi alproksimiĝis al fiŝistboato kaj postulis gazetojn. Malfeliĉe ili havis nenian krom peco de vespera gazeto, kiu estis kovrita per vetinformoj. Je dua provo mi trovis malgrandan jaht-societon el Eastbourne, kiu terure ektimis pri nia subita elakviĝo. Feliĉe ni ricevis de ili samtagan numeron de „London Courier“.

Estis interesa legaĵo, tiel interesa, ke mi voĉlegis ĝin al mia tuta boatanaro. Oni ja konas la preferatan britan stilon de la surskriboj, laŭ kiuj oni ekscias la novaĵojn per unu rigardo. La tuta gazeto ŝajnis al mi surskribaĵo, tiel ekscitite ĉio estis skribita. Apenaŭ unu vorto pri mi kaj mia ŝipareto. Nur sur la dua paĝo oni menciis nin. La unua paĝo komencis proksimume tiel:

Okupo de Blankenberg!

Detruo al la malamika ŝiparo.

La urbo bruligita.

Trenŝipoj detruas minkampon.

Perdo de du batalŝipoj.

Ĉu tio estas la fino?

Kion mi antaŭvidis, tio kompreneble okazis. La urbo estis fakte okupita de la angloj. Kaj ili pensis, ke tio estus la fino por ni. Ho, atendu, ni ankoraŭ agos! Sur la dua paĝo, dorse de la glorie verkita ĉefartikolo, troviĝis malgranda kolono kun jena enhavo:

Malamikaj submaraj boatoj

Kelkaj malamikaj submaraj boatoj estas sur la maro kaj sufiĉe grave malutilis al niaj komercaj ŝipoj. La agadkampo ŝajne estis lundon, kaj ankoraŭ pli mardon, la enfluo de la Tamizo kaj la okcidenta alirejo al la Solent. Lundon, inter Nore kaj Margate, estis surfundigataj kvin grandaj vaporŝipoj: „Adela“, „Moldavia“, „CUSCO“, „Cormorant“ kaj „Maid of Athens“. Detalaĵoj sekvas pli sube. La saman tagon, apud Ventnor, estis surfundigataj „Verulam“ el Bombay. Mardon oni detruis „Virginia“, „Ceasar“, „King of the East“ kaj „Pathfinder“ inter Foreland kaj Boulogne. La tri lastaj fakte estis en francaj akvaroj; tial la franca registaro plej severe protestis. En la sama tago estis detruataj „Queen of Sheba“, „Orontes“, „Diana“ kaj „Atlanta“ apud „The Needles“. Radiotelegramoj haltigis ĉiujn alvenantajn transportŝipojn, sed malfeliĉe ŝajnas certe, ke minimume du malamikaj submarboatoj troviĝas en la okcidento. Kvar brutotransportaj vaporŝipoj sur la vojo de Dublin al Liverpool estis surfundigataj hieraŭ vespere, dum tri vaporŝipoj „Hilda“, „Mercury“ kaj „Maria Joser“ sur la vojo al Bristol estis diskrevigataj ĉe Lundy-Island. La komerco kiel eble plej multe estas kondukita en

sendanĝerajn vojojn, sed kvankam tiuj ĉi malfeliĉaĵoj estas tre ekscitigaj kaj kvankam la perdoj malĝojigas la posedantojn kaj asekurajn kompaniojn, nin tamen konsolas la konvinko, ke submarboato ne pli ol dek tagojn povas resti sur la maro, se ĝi ne olplenigas siajn funkciigilojn; kaj tial baldaŭa fino de tiuj ĉi rabataĵoj estas antaŭvidebla, ĉar la bazo estas okupita de ni.

Tiom la raporto de la „Courier“ pri nia agado. Sed alia malgranda artikolo diris plion:

La prezo por tritiko, kiu unu semajnon antaŭ la militodeklaro kostis 35 ŝilingojn, ĉe la orienta maro estas fiksita je 52. Maizo prezaltiĝis de 21 ĝis 37, hordeo de 19 ĝis 35, eksterlanda sukero de 11 ĝis 19 ŝilingoj.

„Bone, miaj amikoj!“ mi diris, leginte tion ĉi al mia anaro, „ni povas esti certaj pri tio, ke tiuj ĉi malmultaj linioj valoras pli ol la tuta paĝo pri la kapitulaco de Blankenberg. Nun ni veturu laŭlonge de la Kanalo kaj ankoraŭ plialtigu la prezojn!“

La tuta komerco al London estis ĉesinta — ne malbona gloro por mia malgranda „Jota“! — kaj inter Dungeness kaj la insulo Wight ni ne vidis unu solan vaporŝipon, kiu valoris torpedopafon. Tie mi alvokis Stephan-on per radiotelegramo, kaj je la sepa ni efektive kuŝis unu apud la alia sur kviete ruliĝanta maro en distanco de kvin mejloj nord-nord-okcidente de Hengistbury Head. La anaroj de ambaŭ boatoj suprenrampis sur la ferdekon kaj per alkrioj montris sian ĝojon pri tio, ke ili fine revidis amikajn vizaĝojn. Stephan estis laborinta bonege. Mi ja legis pri liaj kvar ŝipoj de mardo, sed de tiam li surfundigis ne malpli ol sep, ĉar kelkaj el tiuj, kiuj devis iri al la Tamizo, provis atingi Southampton-on. Unu el tiuj ĉi sep estis grenŝipo de 20 000 tunoj de Ameriko, alia estis grenŝipo de la Nigra Maro, kaj du pliaj grandaj linioŝipoj

Maŝino, per kiu la rusoj detruas la stratojn.

de Sud-Afriko. Mi kore gratulis Stephan-on pro liaj grandiozaj sukcesoj. Sed, ĉar ni nun estis ekvidataj de plenvapore alproksimiĝanta detruŝipo, ni ambaŭ subakviĝis, por ree supreniri apud The Needles, kie ni kune pasigis la nokton. Ni ne povis viziti nin reciproke, ĉar ni ne havis boaton, sed ni kuŝis tiom proksime unu apud la alia, ke ni povis interparoli el luko al lukoj kaj diskuti niajn pliajn projektojn.

Stephan jam forpafis pli ol la duonon da siaj torpedoj, kaj mi faris la samon, kaj tamen ni ne intencis reveturi al nia bazo tiel longe kiel nia oleprovizo sufiĉas. Mi rakontis al li miajn spertojn rilate al la vaporŝipo de Boston, kaj ni decidis, en estonteco detruiri la ŝipojn kiel eble plej multe per kanonpafoj. Mi memoras, kiel la maljuna Horli diris: „Kion utilas kanono sur la ferdeko de submarboato?“ Tion ni volis montri al li. En la lumo de mia elektra lanterno mi voĉlegis al Stephan la anglan gazeton, kaj laŭ ĝi ni ambaŭ konkludis, ke nur malmultaj ŝipoj ankoraŭ trapasus la Kanalon.

La frazo pri kondukado de la komerco en sendanĝerajn vojojn povis signifi nur, ke la ŝipoj devis preteriri la nordan marbordon de Irlando kaj elŝarĝi en Glasgow. Kial ni ne havis du boatojn pli, por bloki ankaŭ tiun ĉi aliron? Ĉielo, kion Anglujo povus fari kontraŭ malamiko kun 30 aŭ 40 submarboatoj, dum ni bezonis nur ses anstataŭ kvar, por tute pereigi ĝin. Post multe da konsiliĝado ni decidis forsendi el franca haveno kaŝvortan depeŝon, por ke oni ekveturigu niajn kvar duaklasajn boatojn, kiuj krozu norde de Irlando kaj en la okcidento de Skotujo. Poste mi volis veturi kun Stephan laŭlonge de la Kanalo kaj labori ĉe ĝia alirejo, dum la aliaj du boatoj povis manovri en la irlanda maro. Kiam tiuj ĉi projektoj estis definitivaj, mi krosis la Kanalon dum la frua mateno kaj atingis la malgrandan vilaĝon Etretat en Bretanio. De tie mi forsendis mian depeŝon kaj poste direktiĝis al Folmouth, dum kio mi devis pasi sub la kiloj de du britaj krosŝipoj, kiuj raditelegrame sciigis pri nia haltado en Etretat kaj nun rapidis tien.

Duonvoje en la Kanalo niaj elektraĵoj maŝinoj difektiĝis, kaj tial ni devis veturi kelkajn horojn sur la supraĵo, dum ni enmetis kelkajn novajn partojn. La horoj fariĝis tre ekscitaj, ĉar se alvenus torpedoboato, ni ne povus subakviĝi. La perfekta submarboato de la estonteco certe posedos rezervajn maŝinojn por tiaj okazoj. Dank' al la lerteco de nia inĝeniero Morro ni ja sukcesis. Dum la tuta tempo sur la supraĵo mi vidis aeroplanon flugantan inter ni kaj la brita marbordo. Mi nun scias, kion muso en la herbo sentas, rigardante akcipitron super si en la aero. Sed ĉio bone progresis, la muso fariĝis akvorato, plezure svinganta sian voston kaj ridanta pri la maljuna, blinda akcipitro en la aero, kaj eniĝis en la verdan profundaĵon, kie neniu povis malutili al ĝi.

Estis merkredo vespere, kiam „Yota“ transveturis al Etretat, kaj nun estis vendredo posttagmeze, antaŭ ol ni estis atingintaj nian novan agadkampon. Nur unu grandan vaporŝipon mi vidis sur nia vojo. La timo malplenigis la Kanalon. Tiu ĉi granda vaporŝipo havis ruzan ŝipestron. Liaj manovroj estis bonegaj kaj kondukis lin sendanĝere en la Tamizon. Zigzage li veturis per 25 nodoj sur la Kanalo, devianta senĉese de la direkto laŭ alternantaj anguloj. Pro nia malgranda rapideco ni povis nek atingi lin, nek kalkuli lian veturadon tiel, ke ni povus bari al li la vojon. Kompreneble li estis vidinta nin kaj pripensis tute ĝuste, ke dank' al siaj manovroj li havos la plej bonan ŝancon eviti nin. Li meritis la sukceson.

(Daŭrigota)

Internacia Bulteno

Germana informilo pri la milito

Internacia Bulteno aperas la 15-an de ĉiu monato.

Abonprezo: por 12 monatoj 2 Sm., por 6 monatoj 1 Sm., por 3 monatoj $\frac{1}{2}$ Sm.; unu numero 0.200 Sm.

Anoncoj: 1 paĝo 15 Sm., $\frac{1}{2}$ paĝo 8 Sm., $\frac{1}{4}$ paĝo 5 Sm., $\frac{1}{8}$ paĝo 3 Sm. por unufoja enpresado

Zur Vermeidung der Herausgabe in mehreren Sprachen erscheint dieses Blatt nur in der neutralen Welt-hilfssprache Esperanto. Dolmetscher für diese Sprache gibt es in jedem größeren Orte aller Kulturländer.

Para evitar la edición en varios idiomas, aparece este boletín solamente en la lengua internacional auxiliar neutra »Esperanto«. Intérpretes para esta lengua se encuentran en todos los lugares de alguna importancia en los países civilizados.

Pour éviter l'édition dans plusieurs langues, ce bulletin ne paraît qu'en »Espéranto«, langue auxiliaire universelle neutre. Des interprètes de cette langue se trouvent dans toutes les places de quelque importance de tous les pays civilisés.

Per evitare l'edizione in più lingue, questo giornale verrà pubblicato nei in la lingua internazionale ausiliare neutrale »Esperanto«. Interpreti per questa lingua si trovano nelle città di qualche importanza dei paesi civili.

To avoid the edition in different languages, this bulletin appears only in the neutral universal auxiliary language of »Esperanto«. There are interpreters for this language in every place of any importance in the whole civilized world.

Verlag (eldonejo): **Deutscher Esperanto-Dienst** (Germana Esperanto-Servo), Berlin S 59

No 7 (31)

Majo 1916

2a Kolekto

Tubo de japana peza kanono por fortikaĵoj, elfosita en Grodno de germanaj pioniroj.

La subigo de Anglujo

Taglibro de ŝipestro Sirius

De *A. Conan Doyle*

(5a daŭrigo)

Tiaj artifikoj estas eblaj kompreneble nur en vasta akvaro; se mi estus renkontinta lin en la enfluejo de la Tamizo, io alia estus okazinta. Kiam mi venis en proksimecon de Falmouth, mi detruis trimil-tunan boaton de Cork ŝargitan per butero kaj fromaĝo. Dum tri tagoj ĉi tio estis mia sola sukceso.

En la nokto — vendredon la 16an de Aprilo — mi alvokis Stephan-on, sed ne ricevis respondon. Ĉar mi troviĝis nur kelkajn mejlojn de nia interkonsentita rendevuejo kaj ĉar dum la nokto li povis entrepreni nenion, mi miris pri lia silento. Mi povis supozi nur, ke lia Markoni-aparato malordigis. Sed bedaŭrinde mi baldaŭ eksciis la veran kaŭzon el numero de „Western-Morning-News“, kiun mi ricevis de trenŝipo de Brixham. „Kappa“ kun siaj brava komandanto kaj ŝipanaro kuŝis sur la fundo de la angla Kanalo.

El la raporto mi eksciis, ke, forlasinte min, li renkontis kaj detruis ne malpli ol kvin ŝipojn. Tion mi almenaŭ supozis, ĉar ĉiuj ŝipoj estis ruinigitaj per kanonpafoj apud la suda marbordo de Dorset aŭ Devon.

Pri lia sorto raportis mallonga telegramo kun jena surskribo:

Surfundigo al malamika submarboato.

La telegramo venis el Falmouth kaj havis la sekvantan tekston:

„La P.- kaj O.-poŝtvaporŝipo „Macedonia“ enhaveniĝis hieraŭ vespere kun kvin grenadotruoj ĉe la akvolinio. Laŭ la raporto ĝi estas atakita de malamika submarboato 10 mejlojn sude de Lizard. Anstataŭ doni torpedopafojn, la submarboato aperis sur la nivelo kaj pafis kvinfoje el dekdu-funta kanono. Ŝajne ĝi opiniis, ke „Macedonia“ estas sen bataliloj. Sed fakte tiu ĉi estis ekipita kiel helpkrozo pro la anoncita ĉeesto de submarboatoj en la Kanalo. Ĝi komencis la pafadon el du rapidpafilegoj kaj forpafis la komandoturon de la boato. Verŝajne la grenadoj traboris ĝin tute, ĉar ĝi tuj malleviĝis kun malfermitaj lukoj. Nur per siaj pumpiloj „Macedonia“ povis resti naĝanta.“

Tio estis la fino de „Kappa“ kaj de mia brava amiko Stephan. La plej bona epitafo por li estis malgranda noto en la sama gazeto, surskribita „Mark Lane“, kiu tekstis:

„Tritiko (mezkvanto) 66, maizo 48, hordeo 50.“

Bone, se Stephan ne plu ekzistas, mi devas montri des pli multe da energio. Miaj planoj ja estis rapide projektitaj, sed tamen grandampleksaj. La tutan tagon (sabaton) mi veturis laŭ la marbordo de Cornwall kaj ĉirkaŭ Lands End, renkontante du vaporŝipojn. La sorto de Stephan instruis min, ke estas pli bone, torpedi grandajn ŝipojn; aliflanke mi ankaŭ sciis, ke la britaj helpkrozŝipoj havis pli ol dek mil tunojn tiel, ke por ŝipoj pli malgrandaj mi senriske povis uzi mian kanonon. Ambaŭ ŝipoj, „Yelland“ kaj „Playboy“ — la dua estis amerika ŝipo — estis tute malsuspektemaj; tial mi povis alproksimiĝi ĝis 100 jardoj kaj rapide surfundigi ilin, post kiam mi permesis al la ŝipanaro enboatiĝi. Pli malproksime mi vidis ankoraŭ kelkajn aliajn ŝipojn, sed miaj novaj planoj tiom okupis min, ke mi ne deviis de mia direkto por kapti ilin. Sed mallonge antaŭ sunsubiro alvenis kaptaĵo, kiun mi neniukaze povis lasi

forkuri. Kia maristo ne konas la reĝinon de la maro kun la kvar flavaj, supre nigraj kamentuboj, la fortegaj nigraj flankoj, la altaj blankaj ferdekokonstruaĵoj, kiu kun 28 nodoj fendas la ondegojn de la Kanalo kun sirenmuĝado kaj portas siajn 45000 tunojn tiel facile, kvazaŭ ĝi estas motorboato kvintuna! Estis la majesta „Olympia“, iam la plej granda kaj nun ankoraŭ la plej bela pasaĝerŝipo. Belega bildo montriĝis, kiam la maro de Cornwall ŝaŭmis sub ĝia lignaĵo kaj la elegantaj linioj desegniĝis kontraŭ la ruĝeta okcidenta ĉielo kun la vesperstelo.

Ĝi troviĝis en distanco de proksimume kvin mejloj, kiam ni elakviĝis, por bari al ĝi la vojon. Mia kalkulo estis ĝusta: kiam ni alproksimiĝis, ni ekpafis nian torpedon kaj bone trafis. Per la akvoturniĝo de la eksplodo ni estis ĉirkaŭjetataj. Mi vidis en mia periskopo, ke ĝi havis ŝancelan flanktrafon, kaj mi sciis, ke ĝi ricevis mortigan baton. Ĝi malleviĝis malrapide; tial restis sufiĉe da tempo, por savi la homojn. La maro estis kvazaŭ makulita de boatoj. Tri mejlojn malproksime mi supreniris, kaj mia tuta anaro kuniĝis, por vidi la admirandan spektaklon. Unue malleviĝis la antaŭa parto, poste okazis terura eksplodo, kiu alten ĵetegis la kamentubojn. Mi pensis, ke ni krius „hura“, sed ne, neniŭ sentis inklinon al tio. Ĝuste ĉar ni estis fervoraj maristoj, ni kore bedaŭris, ke tia ŝipo pereis kiel rompita ovoŝelo. Mi donis malafablan ordonon, kaj tuj ĉiuj ree estis sur siaj postenoj, kiam ni direktiĝis nord-okcidenten. Kiam mi ree preterveturis ĉe Lands End, mi alvokis miajn du kamaradojn, kaj ni renkontis unu la alian je la morgaŭa tago apud Hartland Point, la suda rando de la golfo de Bideford. Por la momento la Kanalo estis sendanĝera, sed la angloj ne povis scii tion, kaj mi supozis, ke la perdo de „Olympia“ kaŭzus retenon de ĉiuj ŝipoj por almenaŭ unu aŭ eble du tagoj.

Post kiam mi veniĝis „Delta“-n kaj „Epsilon“-on apud min, mi igis raporti la du komandantojn, Miriam kaj Bar. Ĉiu estis uzinta 12 torpedojn kaj surfundigis per ili entute 22 vaporŝipojn. Unu viro sur „Delta“ estis mortigita per la maŝino, kaj du personoj sur „Epsilon“ brulvundiĝis dum olebrulado. Mi prenis la vunditojn en mian boaton kaj kompanse donis du sanulojn el mia anaro. Same mi dividis mian oleprovizon, miajn nutraĵojn kaj miajn torpedojn, kvankam la transigo estis tre malfacila sur tiuj ĉi ŝanceliĝemaj ŝipoj. Je la deka ni finis, kaj ambaŭ boatoj troviĝis en plej bona stato por ree povi pasigi dek tagojn sur la maro. Mi veturis kun miaj du restintaj al mi torpedoj norden en la irlandan maron. Unu torpedon mi pafis al brutŝipo voje al Woford Haven. Malfrue en la vespero mi alvokis la du nordboatojn apud Holyhead, sed ne ricevis respondon. La efikdistanco de iliaj Markoni-aparatoj estas malgranda. Je la tria de la morgaŭa posttagmezo mi ricevis malfortan respondon. Treege konsolis min, ke ili havis miajn telegrafajn ordonojn kaj troviĝis sur siaj postenoj. Antaŭ la vespero ni ĉiuj kuniĝis en Lee of Sanda Irland, en Mull of Kintyre. Mi sentis min fakte admiralo, kiam mi vidis miajn kvin balendorsojn kuŝantajn en unu vico. La raporto de Panza estis bonega. Ili preterveturis ĉe Pentland Firth kaj atingis sian manovrejon en la kvara tago. Ili pereigis jam 20 ŝipojn sen maltrafo. Mi ordinis al „Beta“ disdoni ĝiajn oleon kaj torpedojn al la aliaj tri boatoj, tiel ke ili povis daŭrigi sian krozadon en bonaj kondiĉoj. Poste „Beta“ kaj mi direktiĝis hejmen, kaj ni atingis nian bazon dimanĉe la 25an de Aprilo. En la regiono de Cape Race mi havigis al mi gazeton de malgranda skuno.

„Tritiko 84, maizo 60, hordeo 62.“

Kion signifis bataloj kaj bombardadoj kompare al tio ĉi! La tuta marbordo de Norland estis dense blokita per unu kordono apud la alia, kaj ĉiun

havenon, eĉ la plej malgrandan, posedis la angloj. Sed kial ili suspektu mian modestan sukeraĵistan dometon pli multe ol iun el la multmilaj domoj sur la marbordo? Mi ĝojis, kiam mi ekvidis en la periskopo ĝian komfortan blankan fronton.

Nokte mi albordiĝis kaj trovis miajn provizejojn kiel mi forlasis ilin. Antaŭ tagiĝo raportis „Beta“ mem, ĉar ni donis signalojn per lumigo en la fenestroj.

Mi ne intencas, citi la sendaĵojn, kiuj atendis min en mia modesta ĉefrestadejo. Ili eterne restu la relikvoj en mia familio. Interalie mi trovis la neforgeseblan saluton de mia reĝo. Li deziris vidi min ĉe la kortego en la ĉefurbo, sed ĉi tiun solan fojon mi riskis malobei liajn ordonojn. Du tagojn, aŭ pli ĝuste du noktojn, — ĉar tage ni ja subakviĝis, — mi laboris por transportigi ĉiujn provizaĵojn sur la boaton; mia ĉeesto estis necesa dum ĉiu minuto. La trian matenon je la kvara „Beta“ kaj mia malgranda flagŝipo ree estis sur la vojo al nia unua stacio apud la enfluo de la Tamizo.

Mi ne havis tempon por legi niajn gazetojn, dum mi metis ĉion en ordon; sed mi legis la novaĵojn survoje. La angloj okupis ĉiujn havenojn de ni, sed aliflanke ni ne suferis pro tio, ĉar ni posedis bonegajn fervojajn komunikojn kun Eŭropo. La prezoj malmulte ŝanĝiĝis kaj nia industrio funkciis kiel antaŭe. Oni parolis pri surbordiĝo de la angloj, sed mi opiniis tion perfekta sensencaĵo; ĉar la britoj devis nun scii, ke estus vera memmortigo, sendi transportojn de trupoj trans la maron, konsiderante la submarboatojn. Se ili posedus tunelon, ili povus uzi siajn bonajn korpusojn sur la kontinento, sed en tiuj ĉi kondiĉoj ili estis senvaloraj por Eŭropo. Mia patrujo ja troviĝis en pli bona situacio kaj ne havis kaŭzon por iu timo. Sed Granda Britio jam sentis mian manon sur sia gorgo. En normalaj tempoj oni importis kvar kvinonojn de ĝiaj nutraĵoj, sekve la prezoj nun pligrandiĝis treege. La provizejoj de la lando ekelĉerpiĝis, kaj nenio alvenis por replenigi ilin. La asekuroj ĉe Lloyds tiom plialtiĝis, ke la prezoj de la nutraĵoj fariĝis nepageblaj por la popolo. Panbulo, kiu ordinare kostis ses pencojn, nun kostis jam du ŝilingojn kaj du pencojn. Bovaĵo kostis tri ŝilingojn kaj kvar pencojn po funto, kaj ŝafaĵo du ŝilingojn kaj naŭ pencojn. Ĉiuj aliaj objektoj havis proporciajn prezojn.

La registaro energie laboris kaj promesis grandan premion por greno tuj semebla. Sed ĉi tion oni povus rikolti ne pli frue ol post kvin monatoj, kaj longe antaŭ tiu dato la duono de la loĝantaro estus mortinta pro malsato laŭ diro de la gazetoj. Oni apelaciis je la patriotismo de la nacio; oni certigis, ke la komerco estus interrompata nur dum kelka tempo, kaj ke ĉio finiĝus bone kun iom da pacienco. Sed jam plimultiĝis la mortintoj, precipe inter la infanoj, al kiuj mankis la lakto, ĉar la brutaro donanta lakton estis buĉata pro la viando. Oni aŭdis pri seriozaj amasiĝoj en la karbejoj de Lancashire kaj pri socialista ribelo en la oriento de London, kiu similis al interna milito. Kompetentaj gazetoj klarigis, ke Anglujo troviĝas en sen-espera situacio, kaj ke nur tuja paco povus malhelpi unu el la plej grandaj tragedioj de la mondhistorio. Mi konsideris mia tasko, liveri al ili la pruvon pri la vero de iliaj opinioj.

La duan de Majo mi ree troviĝis apud la sablaĵoj de Maplin, ĉe la norda enfluo de la Tamizo. „Beta“ estis sendita al la Solent por bari ĝin kaj anstataŭi la malfeliĉan „Kappa“-n. Kaj nun mi fakte sufokis Anglujon — London, Southampton, la kanalo de Bristol, Liverpool, la alirejoj al Glasgow, la Nordkanalo, ĉio estis observata de miaj boatoj. Grandaj linioŝipoj ekspedis, kiel ni eksciis poste, siajn transportaĵojn al Golway kaj al la okcidento de Irlando, kie nutraĵoj estis pli malmultekostaj ol iam antaŭe. Dekmiloj da

personoj enŝipiĝis el Anglujo al Irlando por eviti morton pro malsato, sed oni ja ne povas translokigi tutan grandan kaj densan loĝantaron. La popolamaso efektive suferis pro manko de nutraĵoj meze de Majo. En tiu tempo la tritiko kostis 100, maizo kaj hordeo 80 ŝilingojn. Eĉ la plej obstinaj homoj komprenis, ke tiu ĉi situacio ne povis daŭri.

En la grandaj urboj kriis malsataj homamasoj pro pano antaŭ la publikaj oficejoj, kaj oficistoj estis atakataj ĉie kaj kelkfoje mortigataj de la furioza popolaĉo, inter kiu estis multaj malesperintaj virinoj, kies infanoj estis mortintaj pro malsato. Sur la kamparo oni uzis radikojn, arboŝelon kaj ĉiaspecan herbon kiel nutraĵon. La privataj kasteloj de la ministroj en London estis gardataj de fortaj taĉmentoj, kaj gvardia bataliono ĉirkaŭis la parlamentejon. La ĉefministro kiel ankaŭ la ministro por eksteraj aferoj estis daŭre minacataj kaj ankaŭ okaze atakataj. Kaj tamen komencis la registaro la militon kun plena aprobo de ĉiuj partioj en la ŝtato. La vere kulpulaj estis tiuj personoj — politikistoj kaj ĵurnalistoj —, kiuj ne antaŭvidis, ke Britio vane elspezas grandegajn sumojn por armeo kaj ŝiparo, se ĝi ne pligrandiĝas sian enlandan produktadon aŭ konstruas tunelon, t. e. ŝirmata alirejo, kaj ke ĝi estas venkita, se la kontraŭulo posedas nur kelkajn submarboatojn kaj malmultajn virojn por funkciigi ilin. En tiu ĉi momento Anglujo estis malsaĝa kaj devis suferi punon pro tio. Oni ne povas ĉiam havi bonŝancon.

Estus nur ripeto de tio, kion mi jam rakontis, se mi raportus ĉion, kion ni faris en la unuaj dek tagoj, kiam ni ree estis sur niaj postenoj. Dum mia foresto la ŝipestroj rekuraĝiĝis kaj ree alvenis. La unuan tagon mi kaptis kvar el ili. Poste mi devis iom foriri maren kaj kaptis kelkajn en francaj akvoĵoj. Unufoje mi apenaŭ eldanĝeriĝis, kiam sablo eniĝis en valvon kaj faris ĝin neuzebla, dum ni estis subakve. Nur dank' al plena utiligo de nia naĝipovo ni sukcesis nin savi. Je la fino de la semajno la Kanalo ree estis sendanĝera pro ni, ĉar „Beta“ kaj mia propra boato ree estis en la okcidento. Nia tasko estis nepre plenumita. Ni ricevis kuraĝigajn informojn de nia kunbatalanto en Bristol kaj li estis ricevinta samajn sciigojn de „Delta“ apud Liverpool. Ni ne povis malhelpi ĉiun alveturon al la britaj insuloj, sed ĉio kio eniris en la landon, havis almenaŭ tian prezon, ke ĝi estis neatingebla por la senlaboraj malriĉaj amasoj. Vane la registaro konfiskis ĉion kaj disdonis ĝin same, kiel agas generalo en sieĝata fortikaĵo. La tasko estis tro granda — la respondeco tro terura. Eĉ la fiera kaj obstina anglo ne povis toleri tion pli longe.

Mi memoras ankoraŭ tre bone, kiel la novaĵoj atingis min. Mi kuŝis en la regiono de Selsey Bill, kiam mi vidis malgrandan militŝipon veturantan el la Kanalo. Estis neniam mia politiko ataki ŝipojn, kiuj forlasis Anglujon — miaj torpedoj kaj eĉ miaj grenadoj estis tro valoraj por tio. Ĉi tiun fojon interesis min la movoj de la ŝipo, kiu malrapide zigzagveturis al mi.

Mi pensis: „ĝi serĉas min, sed kiel la malsaĝa ŝipo povas esperi min trovi?“

Mi kuŝis duonalte kaj preparis min subakviĝi, kaze ke ĝi turnus sin kontraŭ mi. Sed en tiu momento — eble en distanco de duona mejlo — ĝi ŝanĝis la direkton kaj montris je mia miro la ruĝan flagon kun la blua cirklo sur la malantaŭa parto de la ŝipo, mian propran honoratan nacian flagon. Dum momento mi opiniis tion ĉi militruzo por allogi min. Mi prenis mian lornon kaj vokis Vornal-on. Poste ni ambaŭ rekonis la ŝipon, estis „Juno“, nia sola krosŝipo nedifektita. Kial ĝi montris la flagon en malamikaj akvoĵoj? Fine ni komprenis, — mi turnis min al Vornal kaj ĉirkaŭbrakis lin. Tio povis signifi nur batalhalton aŭ pacon!

(Daŭrigota)

Internacia Bulteno

Germana informilo pri la milito

Internacia Bulteno aperas la 15an de ĉiu monato.

Abonprezo: por 12 monatoj 2 Sm., por 6 monatoj 1 Sm., por 3 monatoj 1/2 Sm.; unu numero 0.200 Sm.

Anoncoj: 1 paĝo 15 Sm., 1/2 paĝo 8 Sm., 1/4 paĝo 5 Sm., 1/8 paĝo 3 Sm. por unufoja enpresado

Zur Vermeidung der Herausgabe in mehreren Sprachen erscheint dieses Blatt nur in der neutralen Welthilfssprache Esperanto. Dolmetscher für diese Sprache gibt es in jedem größeren Orte aller Kulturländer.

Para evitar la edición en varios idiomas, aparece este boletín solamente en la lengua internacional auxiliar neutra »Esperanto«. Intérpretes para esta lengua se encuentran entodos los lugares de alguna importancia en los países civilizados.

Pour éviter l'édition dans plusieurs langues, ce bulletin ne paraît qu'en »Espéranto«, langue auxiliaire universelle neutre. Des interprètes de cette langue se trouvent dans toutes les places de quelque importance de tous les pays civilisés.

Per evitare l'edizione in più lingue, questo giornale verrà pubblicato nei in la lingua internazionale ausiliare neutrale »Esperanto«. Interpreti per questa lingua si trovano nelle città di qualche importanza dei paesi civili.

To avoid the edition in different languages, this bulletin appears only in the neutral universal auxiliary language of »Esperanto«. There are interpreters for this language in every place of any importance in the whole civilized world.

Verlag (eldonejo): **Deutscher Esperanto-Dienst** (Germana Esperanto-Servo), Berlin S 59

No 9 (33)

Julio 1916

2a Kolekto

Alveno de poŝtsakoj antaŭ la milit-poŝtoŝeĵo en Lida (Rusujo)

La subigo de Anglujo

Taglibro de ŝipestro Sirius

De A. Conan Doyle

(6a daŭrigo kaj fino)

Efektive — estis paco! Ni aŭdis la ĝojigan informon, kiam ni kuŝis flanke de „Juno“ kaj kiam la bruaj huraoj, kiuj nin salutis, fine ĉesis. Nia ordono postulis, ke ni tuj veturu al Blankenberg. Poste „Juno“ daŭrigis sian vojon, por kunigi la aliajn. Ni veturis al la hejma haveno sur la akvo meze tra la tuta brita ŝiparo, kiam ni trapasis la Nordmaron. La ŝipanoj kolektiĝis amase apud la balustradoj, por observi nin. Memore mi ankoraŭ nun vidas iliajn malgajajn, ĉagrenajn vizaĝojn. Kelkaj el ili pugnigis la manojn kaj malbenis nin, dum ni preterveturis; ne pro tio, ke ni kaŭzis al ili malutilon — mi estas justa dirante, ke la anglo ne konas venĝemon kontraŭ brava malamiko, kiel ja iam montris la milito kontraŭ la buroj — sed pro tio, ke ili opiniis malkuraĝa nian manieron ataki komercajn ŝipojn kaj eviti militŝipojn. Ili similas al la araboj, kiuj nomas flankan atakon malnobla kaj nevireca. Milito ne estas grandpreza ludo, niaj anglaj amikoj, sed nur riska negoco, por atingi superecon, kaj oni bezonas saĝecon, por trovi la malfortan punkton de la malamiko. Ne estas honeste, mallaŭdi min, ĉar mi trovis la vian. Tio estis mia devo. La oficiroj kaj soldatoj, kiuj en tiu maja mateno malbenis la malgrandan boaton „Jota“, nuntempe eble juĝas min juste, post kiam malaperis la unua ofenditeco pro la nemeritita malvenko.

Aliaj priskribu nian enmarŝon en Blankenberg, — la entuziasmon de la petolsovaĝa popolo kaj la akcepton al ĉiu boato enveturanta. Certe la ŝipano meritis la donacon de la ŝtato, per kiu ĉiu povis vivi sen zorgoj. La longa restado en malvastaj lokoj dum streĉo al la spiritaj fortoj, kaj ankaŭ la spirado en malbona aero, longe estos rigardataj kiel nesuperita ekzemplo de persistado. La ŝtato rajte fieras pri tiaj maristoj.

La kondiĉoj pri paco ne estis premantaj, ĉar ne utilis al ni, fari Grand-Brition nia eterna malamiko. Ni mem sciis tre bone, ke ni venkis sub kondiĉoj neniam revenontaj, kaj ke Britio post kelkaj jaroj estus tiel forta kiel iam antaŭe, — eble ankoraŭ pli forta, ĉar ĝi ricevis instruon. Estus freneze, defii tian kontraŭulon.

Ni konsentis pri reciproka flagsaluto, reguligo al la koloniaj limoj per arbitracio, kaj ni postulis nur, ke Britio pagu kompenson al Francujo aŭ la Unuiĝintaj Ŝtatoj pro la damaĝoj, kaŭzitaj de la submaraj entreprenoj, laŭ bontrovo de internacia juĝistaro. Tiel finiĝis la milito.

Kompreneble Anglujo ne estos surprizata duan fojon sen antaŭgardo. Ĝia stulta blindeco klariĝas parte per la erara supozo, ke la malamiko ne torpedus komercan ŝipon. La sana saĝeco devis diri al Anglujo, ke la malamiko militas per siaj plej bonaj rimedoj kaj ne demandas, ĉu ekzistas ankoraŭ aliaj. Pri tio oni parolos eble poste. La opinio de la tuta mondo estas nun, ke post deklaro de la blokado oni povas trakti tiujn, kiuj provas ĝin rompi, kiel oni volas, kaj ke estis tute prudente, ke ni detenis la nutraĵojn de Anglujo dum milita tempo, kiel ja ankaŭ sieĝanto malhelpas provizadon al la sieĝato.

Plej bone mi finas mian raporton per cito de la unuaj alineoj el ĉef-artikolo de *Times*, kiu aperis tuj post la paciĝo. Ĝi ŝajne celas montri mal-longe la inteligentan, publikan opinion de Anglujo rilate al la kompreno pri la militaj okazintaĵoj kaj la instruoj rezultantaj el tio:

„En tiu ĉi tuta malĝojiga afero, kiu kostis al ni grandan parton de nia komerca ŝiparo kaj perdon de pli ol kvindek mil samlandanoj, oni trovas nur unu konsolon. Ĝi konsistas en tio, ke nia nuna venkinto reprezentas ŝtat-potencon ne sufiĉe fortan por rikolti la fruktojn de la venko. Se ni estus venkitaj de ŝtatpotencego, ni konsekvence perdus niajn kronlandojn kaj la tropikajn posedaĵojn, krom granda kompensaĵo. La venkinto nepre havis nin sub siaj piedoj, kaj ni ne havis alian eblon ol akcepti liajn kondiĉojn eĉ tre premantajn. Norlando estis sufiĉe prudenta kaj ne malbonuzis sian momentan superecon kaj noble agis koncerne nin. En la pugno de alia ŝtato ni estus ĉesintaj ekzisti kiel regno.

Eĉ nun ni ankoraŭ troviĝas en dilemo. Iu povas malice komenci disputon, antaŭ ol ni reordigis nian hejmon kaj uzi kontraŭ ni la simplan batalilon, kiu nun estas konata.

Pro antaŭzorgo por tia ebleco la registaro rapide enmagazenigis je kostoj de la ŝtato grandegajn provizojn de nutraĵoj. Post kelkaj monatoj ni havos la novan rikolton. Entute ni ne bezonas timi la estontecon, kvankam restas kelkaj kaŭzoj por zorgo. Sendube ilin energie forigos la nova registaro anstataŭanta nekapablajn politikistojn, kiuj enmilitigis nin, ne antaŭvidinte, kiom senhelpaj ni estis kontraŭ tiel evidenta maniero de atako.

La normoj por la rekonstruo estas donitaj. La plej grava el ili estas, ke niaj partianoj ekkonu, ke ekzistas por ni pli gravaj vivdemandoj ol akademiaj traktatoj pri liber-komercado aŭ protekta imposto, kaj ke ĉiuj teorioj devas malaperi antaŭ la fakto, ke lando troviĝas en nenatura kaj danĝera pozicio, se ĝi ne produktas interne de siaj propraj limoj sufiĉe da nutraĵoj por subteni la vivon de la loĝantaro. Nuntempe oni priparolas, ĉu tio estas plenumota per imposto al importataj nutraĵoj, aŭ per premio por enlandaj produktoj, aŭ per kunigo de ambaŭ. Ĉiuj partioj interkonsentis principe, kaj kvankam per tio okazos sendube plialtigo al la prezoj aŭ plimalbonigo al la nutraĵoj por la laborista klaso, oni almenaŭ estos protektata kontraŭ tia terura vizito, kian ni ankoraŭ bone memoras. Ĉiukaze ni ne plu bezonas pruvojn; tiel devas esti. La kreskanta prospero de la agrikulturo kaj — tion ni esperas — la malplimultiĝo de la kamparista elmigrado fariĝos bonfaroj en komparo al la evidentaĵaj malsukcesoj.

La dua instruo postulas la tujan konstruon de ne nur unu, sed du du-ole-relaj fervojoj sub la Kanalo. Ni senpartie rigardas la projekton, post kiam nia gazeto daŭre malkonsilis ĝin, sed ni konfesas, ke tiuspeca fervoja interkomuniko kune kun samvaloraj antaŭrimedoj por provizado el Marseille estus ŝirminta nin kontraŭ nia lasta malvenko. Ni ankoraŭ havas la konvinkon, ke ni ne povas nepre fidi al tunelo, ĉar nia malamiko povus havi konfederitojn en la Mediteranea Maro; sed dum batalo kun unuopa kontraŭulo en la nordo de Eŭropo ĝia valoro estus netaksebla. La tunelo eble alportos novajn danĝerojn, sed oni devas konfesi, ke ili estas sensignifaj kompare al la danĝeroj naskiĝantaj el ĝia neekzisto. La konstruo de grandaj submaraj komercŝiparoj por la transporto de nutraĵoj estas alia ŝanco, nin protekti kontraŭ danĝero, kiu postlasis tiel malĝojigan folion en la historio de nia lando.“